

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta pedagogická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Liberec 2007

Urbanová Miroslava

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: českého jazyka a literatury
Studijní program: 2. stupeň
Kombinace: český jazyk - německý jazyk

POMÍSTNÍ JMÉNA ŽĎÁRSKÝCH VRCHŮ

MINOR PLACE NAMES OF
"ŽĎÁRSKÉ VRCHY"

Diplomová práce: 05-FP-KČL- 028

Autor:

Miroslava URBANOVÁ

Podpis:

.....

Adresa:

Malá Losenice 49

592 11, Velká Losenice

Vedoucí práce: Mgr. Václav Lábus

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
69	15991	0	4	28	5

V Liberci dne: 7. 5. 2007

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6

Tel.: 485 352 515

Fax: 485 352 332

Katedra: ČESKÉHO JAZYKA a LITERATURY

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant) Miroslava Urbanová
adresa: Malá Losenice 49, Velká Losenice
obor (kombinace): český jazyk - německý jazyk
Název DP: Pomístní jména Žďárských vrchů
Název DP v angličtině: Minor Place Names of "Žďárské vrchy"

Vedoucí práce: Mgr. Václav Lábus

Konzultant:

Termín odevzdání: květen 2006

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné.resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 28. dubna 2005

.....
děkan **vedoucí katedry**

Převzal (diplomant):

Datum:

Podpis:

Název DP:

Vedoucí práce:

Cíl:

Popsat anoikonymii vybraného území a postihnout hlavní pojmenovávací motivy. Sestavit přehled anoikonym s uvedením jejich sémantickomotivační a formální charakteristiky.

Literatura:

- Cuřín, F.: Kapitoly z dějin českých nářečí a místních i pomístních jmen. Praha, Academia 1969
- Cuřín, F.: Studie z historické dialektologie a toponomastiky. Praha, Academia 1967.
- Encyklopedický slovník češtiny. Praha, NLN 2002
- Harvalík, M.: Synchronní a diachronní aspekty české onymie. Praha, Academia 2004
- Lutterer, I. - Šrámek, R.: Zeměpisná jména v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Havlíčkův Brod, Tobíáš 1997
- Olivová-Nezbedová, L. - Knapová, M. - Malenínská, J. - Matúšová, J.: Pomístní jména v Čechách. Praha, Academia 1995
- Šmilauer, V.: Úvod do toponomastiky. Praha, SPN 1963
- Šrámek, R.: Úvod do obecné onomastiky. Brno, Masarykova univerzita 1999
- Štěpán, P.: Označení barev a jejich užití v toponymii Čech. Praha, UK 2004
- Další literatura bude průběžně doplňována.

Anotace:

Diplomová práce se zabývá pomístními jmény (PJ) Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy a mikroregionu Novoměstsko, která jsou uvedena na současných mapách a která existují v povědomí obyvatel. Práce analyzuje jejich jazykovou stránku z hlediska slovotvorného a sémantickomotivačního. Diplomová práce vypovídá o způsobech tvoření PJ na vybraném území a postihuje jejich hlavní pojmenovávací motivy. Výsledkem je zjištění, že PJ vznikají všemi běžnými způsoby tvoření PJ s nepatrnými regionálními odlišnostmi. Součástí práce je i stručná charakteristika popisované oblasti. Přílohy obsahují seznam PJ, mapy oblasti a fotografie.

Annotation:

This Diploma Thesis deals with Minor Place Names (PJ) of Protected landscape area "Žďárské vrchy" and microregion "Novoměstsko" that are presented in current maps and exist in subconsciousness of inhabitants. The dissertation analyses their linguistic aspect in term of word-building and motivations-importance. The diploma thesis makes a statement about ways of making PJ on selected area and concerns its main nomenclative motives. As a result is the assessment that PJ are accruing by all common method of creations PJ with slight regional differences. The part of these is short characteristic of described area as well. The supplements contain the list of PJ, the maps of the area and the photos.

Die Annotation:

Diese Diplomarbeit beschäftigt sich mit den Lokalnamen des Naturschutzgebiets "Žďárské vrchy" und der Mikroregion "Novoměstsko". Die Lokalnamen sind in den gegenwärtigen Landkarten eingeführt und existieren in Bewusstsein der Gebietseinwohner. In der Arbeit wurde die Sprachseite der gesammelten Wörter aus dem Wortbildungs- und Motivationsbedeutungsaspekt analysiert. Diplomarbeit spricht über die Wortbildungsarten der Lokalnamen und erfasst Hauptmotive ihrer Nennung. Es wurde festgestellt, dass diese Namen mit allen gewöhnlichen Wortbildungsarten entstehen. Hier findet man nur kleine regionale Besonderheiten. Einen Bestandteil der Arbeit bildet auch kurze geographische Beschreibung dieses Gebiets. Die Anlagen beinhalten alphabetische Lokalnamenliste, Landkarten des Gebiets und Fotos.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce.

V Liberci dne: 07. 05. 2007.

Míroslava Urbanová

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce Mgr. Václavu Lábusovi za pomoc, cenné rady a myšlenkové podněty, které mi poskytl při vypracování této práce, ale i všem přátelům, jenž mi byli ochotni poradit.

Zvláštní poděkování bych chtěla věnovat svým rodičům a celé rodině za trpělivou podporu po celou dobu studia.

Obsah:

	Úvod	2
1	Zeměpisná lokalizace Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy	3
1.1	CHKO Žďárské vrchy	3
1.2	Novoměstsko	4
2	Obecná charakteristika pomístních jmen	7
2.1	Onomastika	7
2.1.1	Toponomastika	8
2.1.1.1	Anoikonyma	8
3	Druhové rozdělení pomístních jmen Žďárských vrchů na území Novoměstsko	11
4	Jazykový rozbor pomístních jmen Žďárských vrchů na území Novoměstsko	14
5	Významové členění pomístních jmen Žďárských vrchů na území Novoměstsko	55
6	Výskyt předložek v pomístních jménech Žďárských vrchů na území Novoměstsko a jejich frekvence	57
7	Pomístní jména Žďárských vrchů na území Novoměstsko vzniklá odvozováním příponami	58
7.1	Pomístní jména ve formě substantiva	58
7.2	Pomístní jména ve formě adjektiva nebo substantivizovaného adjektiva	60
	Závěr	63
	Seznam použité literatury	67
	Seznam příloh	69

Úvod

Cílem této diplomové práce je popsat pomístní názvy Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy a mikroregionu Novoměstsko a postihnout hlavní pojmenovávací motivy, sestavit přehled pomístních jmen s uvedením jejich sémantickomotivační a formální charakteristiky, systematicky je utřídit podle zvolených kritérií a aplikovat přitom obecné toponomastické zásady a metody třídění toponomastického materiálu. Východiskem pro tuto práci je soubor pomístních jmen získaný z kartografických pramenů, z informační literatury a regionálních studií a odborných toponomastických příruček.

Diplomová práce se zabývá pomístním názvoslovím části Chráněné krajinné oblasti (dále jen CHKO) Žďárské vrchy a části mikroregionu Novoměstsko, který je součástí bývalého okresu Žďár nad Sázavou a leží v kraji Vysočina. Vybrané území je na severu ohraničeno tokem řeky Svratky, na jihu a na východě hranicemi CHKO Žďárské vrchy a na západě hranicemi mikroregionu Novoměstsko.

Tuto oblast jsem si pro svou práci vybrala proto, že se zde nachází mnoho krásných míst, která lákají naše i zahraniční turisty a mimo jiné z ní také pocházím.

Centrem této oblasti je město Nové Město na Moravě, kterému se říká „horácké Athény.“ Mezi nejznámější místa patří nejvyšší vrchol Žďárských vrchů Devět skal, rekreační střediska Tři Studně a Žákova hora, rybníky Medlov, Sykovec a Milovy.

Práce je členěna do úvodu, sedmi kapitol a závěrečné analýzy. První kapitola se zabývá obecnou lokalizací a charakteristikou vybrané oblasti z hlediska zeměpisného a jazykového. Ve druhé kapitole jsou uvedeny obecné informace o tom, co je onomastika a toponomastika, obecná charakteristika pomístních jmen, jak se dělí, z jakého důvodu vznikla a jakým způsobem se tvoří. Ve třetí kapitole najdeme rozdělení pomístních jmen na jednotlivé druhy, tzn. na hydronyma, oronyma, agronyma, jména důležitých předmětů pro orientaci a hodonyma. Čtvrtá kapitola se zabývá formální a sémantickomotivační analýzou shromážděných pomístních jmen. V této kapitole bude uvedeno největší množství informací týkajících se pomístních názvů. Pátá kapitola se věnuje významovému členění pomístních názvů podle Vladimíra Šmilauera uvedeného v příspěvku Tvoření pomístních jmen v ZMK z roku 1972. Šestá kapitola se zabývá frekvencí výskytu předložek v pomístních jménech. V sedmé kapitole je uveden přehled nejčastějších přípon s jejich významy, z nichž se tvoří pomístní jména ze jmen obecných a vlastních.

1. Zeměpisná lokalizace Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy

Tato kapitola se zabývá vymezením lokalit CHKO Žďárské vrchy a Novoměstsko z hlediska zeměpisného, tzn. z hlediska polohy a rozlohy, povrchu, podnebí, vodstva, rozmanitosti krajiny - rostlinstva a zvířeny. Podává také informace o místech zajímavých pro rekreaci a cestovní ruch.

V oddíle Novoměstsko najdeme mimo výše uvedeného vymezení ještě popis oblasti z hlediska osídlení a struktury obyvatel, což má velký vliv na rozmanitost jazykového vyjadřování lidí žijících na tomto území. Jsou zde uvedeny hlavní odchylky mluvy od spisovného jazyka.

Podkladem pro vypracování této kapitoly byly především turisticko-vlastivědní průvodci: *Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku - Žďárské vrchy, Novoměstsko*, odborné publikace: *Chráněná území ČR, Jihlavsko - Žďárské vrchy a Vlastivěda moravská - Novoměstský okres*.

1. 1 CHKO Žďárské vrchy

CHKO Žďárské vrchy byla vyhlášena dne 25. 5. 1970, na území okresů Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod, Chrudim a Svitavy. Její rozloha činí 70 940 ha, z toho 46 % zaujímají lesy, 44 % tvoří zemědělská půda, 1,9 % vodní plochy, 0,9 % zastavěné plochy a 5,5 % ostatní plochy. CHKO se rozkládá v nadmořských výškách od 490 do 836,6 m (nejvyšší vrchol Devět skal).

Typickým krajinným prvkem oblasti jsou skalní útvary vytvořené na zalesněných hřebetech Žďárských vrchů.

Klimaticky patří Žďárské vrchy k chladnějším, vlhčím a značně větrným územím. Průměrná roční teplota vzduchu se pohybuje mezi 6,8 ° C v nejnižších a 5° C v nejvyšších polohách. Sněhová pokrývka leží v CHKO v průměru od začátku listopadu do začátku dubna.

Mezi nejdůležitější řeky patří Svratka, Chrudimka, Sázava a Doubrava. Vedle těchto toků zde pramení řada drobnějších potoků, které vytvářejí poměrně hustou říční síť. Na vodních tocích oblasti byly od středověku budovány četné rybníky a nádrže, největší z nich je Velké Dářko.

CHKO Žďárské vrchy patří s 46 % lesnatosti, tvořenou převážně jehličnany, mezi nadprůměrně zalesněná území ČR. Najdeme zde také mnoho druhů chráněných rostlin a velké množství ohrožených druhů zvířat.

Prvotní osídlování území na pomezí Čech a Moravy bylo spojeno se „žďářením“ pralesa pro zemědělskou obživu osadníků. Následně se v území rozšiřovala i těžba a zpracování železných rud.

Tato oblast má dobré podmínky pro letní i zimní rekreaci, které zde mají dlouholetou tradici, vyhledávány jsou i kulturní památky regionu. Mezi nejznámější patří barokní Santiniho stavby, z nichž byl poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou zařazen do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Turisticky zajímavá je jedinečná ukázka lidového stavitelství, dřívějších hospodářských činností, zvyků a života na vesnici, kterou najdeme na Veselém kopci u Hlinska.¹

1. 2 Novoměstsko

Novoměstsko zabírá nejvyšší část Českomoravské vrchoviny, leží zde nejvyšší vrchol Žďárských vrchů Devět skal.

Mezi nejdůležitější řeky patří opět řeka Svratka, pramenící pod Žákovou horou, Fryšávka, Bobrůvka, protékající Novým Městem na Moravě.

Mezi nejvyšší a nejznámější místa oblasti patří Devět skal, Lisovská, Pohledecká, Malínská, Drátenická a Vávrova skála.

Podnebí je v této oblasti vlhké, chladné a drsné. První sníh se objevuje již v polovině října a vydrží někdy až do poloviny května.²

Dosud značná část území je zalesněná, převažují smrkové lesy. Květena má poněkud jednotvárný ráz. Jsou tu zastoupeny jak rostliny vysloveně horské, tak běžné druhy květin i trav. Zvěřenu zastupují běžné druhy, s nimiž se můžeme setkat i v jiných oblastech republiky.³

Historie osídlení v této oblasti je poměrně mladá. K souvislejšímu osídlování docházelo zhruba od 11. – 12. stol. Lidé sem pronikali hlavně podél řek a potoků, některá sídla vznikla i při starých obchodních stezkách, které spojovaly Čechy s Moravou. Kromě panovníka a šlechty se o kolonizaci kraje po polovině 13. stol. zasloužili i cisterciáci z kláštera ve Žďáru nad Sázavou. Kolonizátoři zakládali nejen nové obce, ale těžili i kovy, budovali hamry, zakládali rybníky i jinak zvelebovali hospodářství. V této době vznikl např. Jimramov, který se stal důležitým centrem dalšího osídlování. V 19. století byly zakládány průmyslové podniky, zejména železářské a sklářské, rozvíjela se kultura a vzdělání.

¹ Čech L., Šumpich J., Zabloudil V. a kol., 2002, s. 399

² David, P., Soukup V., Dobrovolná V., 2005,

³ Čech L., Šumpich J., Zabloudil V. a kol., 2002

Národnost obyvatel této oblasti je česká. V minulosti zde tvořili menší skupinu lidí německé národnosti. Přišli sem již v 15. století s pány z Medlova a s pány z Obřan, kteří měli německý původ a povolávali sem osadníky i ze svých německých osad. Před světovou válkou sem byli povoláni němečtí úředníci a dělníci na zpracování lesních polomů. Tito lidé ale nikdy nepřevažovali nad českými osadníky, časem buď odešli nebo splynuli postupně s domácí českou většinou, památkou po nich je jen několik názvů obcí (např. Fryšava, Herálec), řek (např. Fryšávka, Svratka – lidově Švarcava) a četná příjmení, která byla časem počeštěná.

Mluvený jazyk lidí, žijících na tomto území se liší od spisovné češtiny. Rozdíly v mluvě najdeme ve středu oblasti, která se liší od mluvy lidí v severní části oblasti, v níž je již patrný vliv východočeského nářečí, a od mluvy lidí v jižní části oblasti, která je ovlivněna hanáckým nářečím. Také v jednotlivých vesnicích najdeme odchylky od některého pravidla spisovné výslovnosti. Lidé zde mluví tzv. moravskohoráckým nářečím.

Podle J. F. Svobody (Novoměstský okres. Vlastivěda moravská, Brno 1948) se zdejší nářečí odchyluje od jazyka spisovného především tím, že:

- a) nepřehlasuje **a, u** (*práca, slepica, čepica, beranicu, na ňu, ...*),
- b) místo **í** mívá **ou** (*našou, čepicou, kupujou, chcou*),
- c) rozšiřuje **ý** v **ej** a **ú** v **ou** (*dobrej, prej, zlej, pátej, oudolí, ouřad*),
- d) připojuje **v** nebo **h** u slov začínajících samohláskou (*voběd, voko, vocet, hulica, huši*),
- e) zaměňují se některé samohlásky **o** v **ou** (*ouvoce*), **a** a **e** v **í** (*musela vohřít vobě, vodvíst, housinky, jed polívku*), **e** v **o** (*po čom, vo ňom, na našom*),
- f) dlouží samohlásku v slabice s hlavním přízvukem (*fára, bábička*),
- g) často odsouvá souhlásku na začátku slova i jinde (*cera, dyby, du, eletrika, nepřide, Pámbu, sou, seknica*),
- h) někdy odsouvá i více souhlásek nebo celé slabiky (*ňáká s ňákým, nad'ál kousků*),
- i) odsouvá samohlásku **í** v 3. osobě množného čísla (*votvíraj, maj, znaj se, říkaj*),
- j) odsouvá **l** v přičestí minulém činném (*dva dny nejed, krad, co moh, sed si na zem*)
- k) příslovce domů zkracuje v „dom“
- l) přesmykuje nebo zaměňuje souhlásky (*brabec, cerel, dochtor, falář, paragraf, pabouk*),
- m) v 3. a 6. pádě jednotného čísla užívá přípony **-oj** místo **-ovi** (*táta proti synoj, syn proti tátoj, po tatínkoj, k bratroj*),
- n) v 7. pádě množného čísla dává příponu **-ama** (*neplejtvej slovama*),
- o) v 3. pádě množného čísla má **-om** proti spisovnému **-ům** (*k Novákom, k Vlachovicom*),
- p) odchylně tvary při stupňování přídavných jmen (*hezčejší, dobřejší*), druhý stupeň příslovčí se tvoří příponou **-ejc** (*krásnějc, pomalejc*),

q) odchylné tvary osobních zájmen - **já** má ve 2. 3. 4. a 6. pádě vždy tvar **mně**

Nářeční prvky postupem času mizí, přežívají pouze v mluvě starších obyvatel.

Tato oblast je z oblastí CHKO Žďárské vrchy turisticky nejzajímavější, dává příznivé podmínky jak pro letní, tak i pro zimní turistiku. V centru této oblasti se nachází město Nové Město na Moravě, které leží na jižním okraji CHKO Žďárské vrchy. Má bohatou kulturní a sportovní tradici, je hlavním organizátorem každoročního běžeckého závodu „Zlatá lyže Českomoravské vrchoviny“, který se stal součástí Světového poháru v běhu na lyžích.⁴

Množství památek je poměrně bohaté. V hornaté krajině vzniklo jen velmi málo hradů, pouze části zdiva dnes připomínají např. hrad Štarkov (Skály). Pestrá a bohatá je v regionu lidová architektura. V centrální části se dochovala řada roubených chalup horáckého typu, jsou chráněny jako památkové rezervace. Hezké ukázky roubenek najdeme v obcích: Studnice, Samotín, Kadov, Javorek, Odranec, aj.⁵

⁴ Svoboda, P., 2001, s. 113

⁵ David, P., Soukup V., Dobrovolná V., 2005, s. 12

2. Obecná charakteristika pomístních jmen

Cílem této kapitoly je obecně informovat o tom, co je onomastika a toponomastika, jejich dělení a charakteristika jednotlivých skupin. Tyto obory lexikologie se zabývají zkoumáním vlastních zeměpisných jmen, jejichž součástí jsou pomístní jména, která jsou předmětem této diplomové práce. Pomístní jména jsou zde také dále charakterizována.

Podkladem pro vypracování této kapitoly byly odborné jazykové publikace: *Úvod do obecné toponomastiky*, *Úvod do obecné onomastiky*, *Pomístní jména v Čechách*, *Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*.

2. 1 Onomastika

Onomastika je nauka o vlastních jménech (*nomina propria*).

Podle Vladimíra Šmilauera (*Úvod do obecné toponomastiky*, 1963) je hranice mezi jmény vlastními a obecnými velmi těžko určitelná, protože mnohá jména se vyskytují v obou skupinách (např. písek, Písek, ostrov, Ostrov, ...). Rozdíl mezi nimi je v tom, že obecné jméno spojuje objekty stejné nebo si podobné, vlastní jméno tyto objekty rozlišuje.

Vlastními jmény se označují:

a) **živé bytosti** – osoby, zvířata, národy, kmeny, obyvatelé, pohádkové, personifikované a nadpřirozené bytosti

b) **neživé věci** – nebeská tělesa a souhvězdí, zeměpisné jevy, lidské výtvořiny a zařízení – státy, správní oblasti a veřejné instituce, jména výrobků, vlastní jména společenských institucí, organizací, zařízení (*Masarykova univerzita*, *Národní divadlo v Praze*), vlastní jména společenského jevu (*Den matek*, *Velká francouzská revoluce*), ... aj.

Hlavními oddíly onomastiky jsou:

1. **Antroponomastika** = nauka o **lidských** vlastních jménech
2. **Toponomastika** = nauka o **zeměpisných** (geografických) vlastních jménech
3. **Chrématonomastika** = nauka o vlastních jménech objektů, které jsou výsledkem lidské činnosti a které nejsou pevně spojeny s krajinou – názvy společenských jevů (např. svátků) a institucí, předmětů a výrobků (např. zvonů, lodí, aut, psacích strojů aj.)

2. 1. 1 Toponomastika

Toponomastika je nauka o zeměpisných (geografických) vlastních jménech.

Zeměpisná jména (*toponyma*) se dělí na tři skupiny (Šrámek, R.: Úvod do obecné onomastiky, 1999):

a) *choronyma* = jména částí zemského povrchu – jména pouští (*Sahara*), regionů, světadílů (*Evropa*), států, zemí, krajů, národních parků (správních jednotek)

b) *oikonyma* = jména *místní*, tj. jména lidských sídlišť a jejich částí, obcí, osad, místních částí (samot, mlýnů, mysliven, hájoven, cihelen, hospodářských dvorů, loveckých zámků, turistických chat, ... atd.), význačných staveb (hradů, kostelů, lékáren, hostinců), jednotlivých domů, ulic, náměstí, nábřeží, mostů (ve městech), sadů, ... apod.

c) *anoikonyma* = jména *pomístní*, tj. jména neosídlených objektů

2. 1. 1. 1 Anoikonyma

Anoikonyma jsou jména pomístní, tj. jména neosídlených objektů, dělí se na:

1) *hydronyma* = jména *vod*, tj. moří, oceánů, zálivů, kanálů, mořských proudů, vodopádů, soutoků, jezer, rybníků, bažin, studánek, pramenů, potoků, řek, průplavů, peřejí, vírů, brodů, vodních nádrží,

2) *oronyma* = jména *tvarů členitostí zemského povrchu* (terénních tvarů), tj. orografických celků, horských skupin, vrchovin, hor, pohoří, vrcholových tvarů (vyvýšeniny, hůrky, kopce, skály, výčnělky, vrchoły, skalní útvary, srázy, průsmyky, kupy, hřbety, sedla), úbočních a údolních tvarů (doliny, strže, sníženiny, jámy), jeskyní, rovin, nížin, ostrovů a poloostrovů,

3) *agronyma* = jména ekonomicky (obvykle agrotechnicky) využívaných ploch, např. jména polí, lánů, louk, zemědělských honů, pastvin, vinic, chmelnic, lesů, polesí (revírů), lesních oddělení, obor, jména parcel a shluků parcel, pozemkových tratí, jména *jednotlivých předmětů* jako památkově cenných stromů nebo stromů důležitých pro orientaci, božích muk, kapliček, pomníků, mohyl, rozhleden, ... atd.,

4) *hodonyma* = jména *komunikací* jako stezek, polních cest, cest se speciálním účelem (např. *Umrličí cesta* – chodil po ní pohřební průvod), silnic, starých obchodních, vojenských,

poutních cest; jména zařízení spojených s cestami, cestováním, např. jména mostů, lávek, železnic, letišť, přístavů a mol, ... atd.

"Pomístní jména vznikla z potřeby člověka orientovat se v krajině, z potřeby odlišit od sebe jednotlivé objekty."⁶ Jejich výskyt souvisel s osidlováním krajiny, jak se měnil způsob života a pracovní činnosti člověka. Lovec pojmenovával místa, kde lovil. Kupec pojmenovával obchodní cesty, odpočívadla. Zemědělec pojmenovával svoje pozemky, aby je od sebe odlišil, atd. Pojmenováním určitého místa se lidé snažili vystihnout jeho charakteristický rys v krajině – jednotlivé objekty pojmenovávali buď podle jejich přírodních poměrů (*Devět skal*, *Na skále*) nebo podle kulturních poměrů, tj. podle toho, jak souvisely s člověkem (*Holcova studna*). Pojmenování bylo vždy velmi výstižné a stručné.

Jména mohou být **přímá** (primární): Křivý javor jakožto označení kopce a **nepřímá** (sekundární): U Křivého javora jakožto označení lesa.

Podle Vladimíra Šmilauera (Úvod do toponomastiky, 1963) se u jmen někdy může rozejt podoba **lidová** (zpravidla spontánní) a **oficiální** (často umělá), např. oficiální název rybníka je *Němec*, mezi lidmi je ale známější pod jménem *Plameňák*.

Pomístní jména jsou **jednoslovná** – přímá pojmenování jednoslovná (les *Ochoza*), přímá dvouslovná pojmenování s přívlastkem shodným (*Malínská skála*) a nepřímá pojmenování jednoslovná, nepočítáme-li předložku (louka *U Bezděkova*) a dvouslovná nepřímá pojmenování s přívlastkem shodným (les *Pod jimramovskou cestou*) - a **víceslovná** – sestávající se, nepočítáme-li předložku z více než dvou slov.

Ze slovních druhů nalezneme v pomístních jménech nejčastěji podstatná jména (*Hora*, *Hřeben*, *Klobouk*, *Křovina*), zpodstatnělá přídavná jména (*Krátký*), velmi častá jsou přídavná jména, jimiž se blíže určují vlastnosti pojmenovaného objektu (*Jelení skalka*, *U rumunské kapličky*), časté jsou i číslovky (*Tři smrky*, *Devět skal*), řídce se vyskytují příslovce, vzácně tvar slovesa, výjimečně zájmeno.

Pomístní jména vznikají **z obecných jmen** – jsou hojná (*Na skále*, *Na vrších*, *U žida*, *U osla*), většinou nepřímá, mají velkou četnost výskytu – **z vlastních jmen** – jsou buď bez slovotvorné obměny (*U Bezděkova* – louka, která se nachází u lesa Bezděkov) nebo slovotvorně obměněná (*kopec Zichovec*, dříve ho vlastnil Zich).

Pomístní jména mají podobu **spisovnou** (*Cihelský rybník*) nebo **nespisovnou** (*U buka*, *Křib*).⁷

⁶Olivová-Nezbedová, L., Knapová, M., Malenínská J, Matúšová, J., 1995, s. 16

⁷ Olivová-Nezbedová, L., Knapová, M., Malenínská J, Matúšová, J., 1995, s. 27 - 31

Podle Jany Pleskalové (Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku, 1992) se pomístní jména tvoří sedmi způsoby a to:

- 1) pouhou toponymizací – např. *hora* – *Hora*, *obora* – *Obora*, *strom* – *Strom*,
- 2) na základě metaforické nebo metonymické souvislosti pojmenovávaného objektu s jiným – např. *Klobouk*, *Křivka*, *Pecen*,
- 3) derivací (prefixace, sufixace, konverze, smíšený způsob prefixně-sufixální a prefixně – konverzní) – např. *Bezděčka*, *Bohdalec*, *Hamřiště*, *Kamenice*, *Kněžovec*, *Mišánka*,
- 4) kompozicí (čistá kompozice, způsob kompozičně – derivační, kompozičně konverzní a juxtapozice) – např. *Dvouhrázník*,
- 5) tvořením dvouslovných a víceslovných pojmenování – např. *Nový rybník*, *Olešenský potok*, *Pasecká skála*, *Samotínský kopec*, *Stříbrná studánka*, *Vlčí kámen*,
- 6) tvořením předložkových pomístních jmen – např. *U Rumpoldova mlýna*, *Mezi brody*, *Pod jimramovskou cestou*, *Na Maňkovech*,
- 7) přejímáním toponym a apelativ z cizích jazyků a jejich adaptace v češtině – např. z němčiny *Bärenstein* – *Pernštejn*, *Spielberg* – *Špimberk*.

3. Druhové rozdělení pomístních jmen Žďárských vrchů na území Novoměstsko

Tato kapitola se zabývá druhovým rozdělením pomístních jmen vyskytujících se na území CHKO Žďárské vrchy a části mikroregionu Novoměstsko. Druhy pomístních jmen byly rozděleny na základě charakteristiky jednotlivých druhů uvedené v knize *Úvod do obecné toponomastiky* od Rudolfa Šrámka (viz kapitola 2.2) do následující tabulky. Byl k nim přidán navíc druh předmětů důležitých pro orientaci, protože se v dané oblasti vyskytují.

Pomístní jména vychází z abecedního seznamu uvedeném v příloze 1. Seznam nezahrnuje všechna pomístní jména vyskytující se ve vybrané oblasti. V jednotlivých obcích ještě existuje mnoho dalších jmen neosídlených objektů přezívajících pouze v povědomí obyvatel, jejich původ už nelze s určitostí zjistit, proto byla do seznamu zařazena pouze ta nejvýznamnější, která je možno dohledat v mapách a dostupné odborné literatuře.

Hydronyma	Oronyma	Agronyma	Jména jednotlivých předmětů důležitých pro orientaci
Barborka	Bílá skála	Bezděkov	Kalvárie (rozhledna) Metodka (partyzánský pomník)
Bezděčka	Bohdalecká skála	Bohdalec	
Bílý potok	Borovičkova skála	Bratroňovice	Pickov (rozhledna)
Blatinský potok	Brožova skalka	Čáslav	Prosička (rozhledna)
Blatka	Březový vrch	Hamřiště	U tří srců (památný kámen)
Bobruvka	Buchtův kopec	Jelenka	Vlčí kámen (památný kámen)
Bradelský rybník	Černá skála	Jelínkův les	
Brušovský potok	Devět skal	Koutní les	
Břimovka	Drátenická skála	Krásenské polesí	
Bystřice	Hadačů kopec	Malé Michovy	
Cihelský potok	Harusův kopec	Mezi brody	
Cihelský rybník	Holubka	Na Maňkovech	
Černý potok	Holý vrch	Na nivách	
Černý rybník	Hora	Obecní les	
Dvouhrázník	Hřeben	Obora	

Hydronyma	Oronyma	Agronyma
Eleonorka	Hudecká skalka	Ochoza
Fryšavský potok	Jelení skalka	Pernovka
Holcova studna	Kamenice	Pod jimramovskou cestou
Holcovský potok	Kaňásky	Sekaniny
Chobotský potok	Klobouk	Smetanice
Kazimírův rybník	Koníkov	Sušiny
Klečkovský rybník	Kříb	Široké pole
Kněžovec	Kříby	Šmídovy houštiny
Krásenský potok	Křivý javor	Špimberk
Krátký	Křovina	Štarkovice
Křivka	Líbalů kopec	U Bezděkova
Kyšperský potok	Lisovská skála	U bílého kříže
Kyšperský rybník	Loučný kopec	U Křivého javora
Loučka	Malinská skála	U rudy
Maršovický potok	Maršovický kopec	U Rumpoldova mlýna
Medlovský rybník	Michova hora	U rumunské kapličky
Milovský potok	Mrkosovec	U Skal
Milovský rybník	Na skále	V pivničkách
Mišánka	Na vrších	Velké Michovy
Nedvědička	Olešná	Vlčkovice
Němec	Padělek	
Nový rybník	Pasecká skála	
Ochozský potok	Pecen	
Olešenský potok	Pechráč	
Panský rybník	Pernštejn	
Rokytka	Planec	
Řásenský potok	Pohledecká skála	
Řásník	Samotínský kopec	
Sklenský potok	Sekera	
Slavkovický potok	Skalky	
Spělkovský potok	Sklenský vrch	
Stříbrná studánka	Strom	
Svratka		
(Švarcava)	Šibenice	
Sykovec	Štarkov	

Hydronyma	Oronyma
Trnka U buka Věcovský potok Vitulka Vojtěchovský potok Vysoká studna Záleský potok Zuberský rybník Žabinec	Teplá Tři smrky U Mrázků U osla U Žida Vališů kopec Vávrova skála Vyhlídka Vysoký kopec Zelenkův vrch Zichovec Žákova hora

4. Jazykový rozbor pomístních jmen Žďárských vrchů na území Novoměstsko

Náplní této kapitoly je formální a sémantickomotivační analýza shromážděných pomístních jmen.

Formální analýza popisuje slovo na základě jeho "formy" a to, jedná - li se o pojmenování jednoslovné / víceslovné, přímé / nepřímé, spisovné / nespisové, jaký slovní druh je v názvu použit, vychází ze slovotvorného rozboru daného jména. Jako základní zdroj při zpracovávání formální analýzy pomístních jmen sloužila publikace *Pomístní jména v Čechách*, pro formální rozbor *Příruční mluvnice češtiny* - kapitola *Slovotvorba*. Formální analýzu najdeme u každého jména pod označením a).

Sémantickomotivační analýza zkoumá z jakého důvodu bylo pro pojmenování daného objektu použito právě dané slovo. Hledá se motivace pojmenování daného objektu. Sémantickomotivační analýzu najdeme u každého jména pod označením b). Podkladem pro sémantickomotivační analýzu byly publikace: *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, II*, *Místní jména v Čechách I, II, III, IV*, *Vlastivěda moravská - Novoměstský okres*, *Označení barev a jejich užití v toponymii Čech*, turisticko-vlastivědní průvodci: *Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku - Žďárské vrchy*, odborné články z časopisu *Acta onomastica* a další různé zdroje uvedené u jednotlivých jmen.

Níže uvedená jména vychází z abecedního seznamu v příloze 1, nejsou zde však uvedena všechna, protože v jednotlivých obcích ještě existuje mnoho dalších jmen neosídlených objektů přežívajících pouze v povědomí obyvatel, jejichž původ už nelze s určitostí zjistit, a proto byla do seznamu zařazena pouze ta nejvýznamnější, a pouze ta která je možno dohledat v dostupných kartografických a archivních pramenech.

Barborka (studánka)

- nachází se na katastru obce Tři Studně

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum

b) Dnes lze jen těžko s určitostí říci, na čí podnět nebo památku byla studánka Barborka pojmenována. Motivací pojmenování mohlo být:

- 1) Rodné jméno Barbora, jenž ve většině případů souvisí se svatou Barborou, která byla patronkou slévačů, horníků, hutníků a dalších. Jméno "Barborka" mohlo tedy svědčit o těžební činnosti v dané oblasti.
 - 2) Jindy jméno "Barborka" označovalo lokalitu, kde se nachází či nacházel kostel nebo kaplička zasvěcená sv. Barboře, případně kde je nebo byl zavěšen obrázek této patronky.
 - 3) Jméno někdejší majitelky pozemku.
 - 4) Toto jméno se velmi často vztahuje ke studnám a dalším zdrojům vody V Jungmannově slovníku najdeme kromě jiných tyto významy obecného jména barborka: „přístřeší aneb výstupek, z něhož k lázním neb na prádlo vodu váží“, „bouda u vody s kolem, v němž člověk chodě, vodu do pivováru váží“, „studnice při pivováře“, „srub aneb bouda na rybníce, kde čep ve stavidle se vytahuje, k zavírání, aby každý k čepu nemohl“. Barborka pravděpodobně původně označovala jakékoli přístřeší sloužící k čerpání vody pro nejrůznější účely. Původní význam a původ obecného jména barborka byl zřejmě brzy zapomenut a tento výraz začal být spojován se zdrojem vody obecně, bez ohledu na skutečnost, zda byl tento zdroj zastřešen."⁸
- Na základě výše uvedených skutečností můžeme konstatovat, že hlavním zdrojem motivace pojmenování studánky Barborka byl bod číslo 4.

Bezděčka (potok)

- nachází se na katastru obce Rokytno

- a) pojmenování přímé, jednoslovné, substantivum odvozené pravděpodobně od osobního jména Bezděk změnou souhlásky *k* v kořeni slova v *č* a příponou –ka
- b) V odborné literatuře se mi nepodařilo dohledat žádný motivační příznak Příponou -ka se tvoří pomístní jména z osobních jmen, proto se domnívám, že motivací pojmenování daného objektu bylo osobní jméno Bezděk.

Bezděkov (les)

- nachází se na katastru obce Krásné

- a) pojmenování přímé, jednoslovné, substantivum vzniklé transonymizací místního jména Bezděkov na jiný objekt
- b) Motivací pojmenování lesa je jeho poloha, na tomto místě se dříve nacházela ves Bezděkov, její název je odvozen přivlastňovací příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov, k osobnímu jménu Bezděk, složeného z předpony bez a kořene –děk, který najdeme např. v děkovat⁹

⁸Štěpán, P.: Barbora a Barborka v pomístních jménech v Čechách in Acta onomastica 2005, roč. 46, s. 143

⁹Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 66

Bílá skála (skalní útvar, 760 m)

- nachází se na katastru obce Křižánky

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím adjektivem

b) adjektivum bílý – Psl. **bēlb* má formu nejbližší asi ke kelt. **belos* „světlý, zářivý“. Její název je odvozen pravděpodobně od zbarvení, které jí dávají dopadající sluneční paprsky.¹⁰

Bílý potok

- nachází se na katastru obce Kuklík

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s adjektivem

b) Užití motivace bílé barvy v pomístních jménech může být z několika důvodů:

1) Název dostal pravděpodobně podle barvy vody, resp. jejího dna, které je písčité nebo mělké.

2) Podle skutečnosti, že potok tekl krajinou bez stromů, takže se v něm odráželo slunce.¹¹

Blatinský potok

- nachází se na katastru obce Blatiny

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; obecné jméno ve spojení s přídavným jménem, přídavné jméno blatinský je odvozeno od názvu obce Blatiny příponou

–ský ke kmeni slova

b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Místní jméno Blatiny (množné číslo) je odvozeno příponou –iny k apellativu *bláto*.¹² Název obce Blatiny vyjadřuje skutečnost, že obec byla založena na bahnitém terénu¹³

Blatka (potok)

- nachází se na katastru obce Samotín

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od obecného jména *bláto* příponou –ka ke kořeni slova

b) Motivací pojmenování mohlo být:

1) Lesklá vodní hladina, bílé rostliny či barva uschlého bláta¹⁴, apellativum *bláto* – Psl. **bolto* je příbuzné s lit. *balà* „bažina“.

¹⁰ http://www.adrex.cz/horo/horo_soubory/horo_lokality/zdarsko_bilaskala.html

¹¹ Štěpán, P., 2004, s. 50

¹² Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 75

¹³ Svoboda, P., 2001, s. 16

2) Archaické slovo "blata" ve významu rašeliniště, potok vytéká z bažiny, z blat.

3) Blatka je také lidový název pro borovici bažinnou, která roste na rašeliništích.¹⁵

Bobrůvka (řeka)

- nachází se na katastru obce Vlachovice, Nové Město na Moravě, Bobrová

a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, substantivum Bobrůvka je deminutivem k místnímu jménu Bobrová, tzn. malá Bobrová,

b) Místní jméno Bobrová vzniklo z adjektivního spojení bobrová říčka, tj. říčka, kde jsou bobři¹⁶, základem je tedy obecné jméno *bobr*. V dolním toku se nazývá Loučka.

Bohdalec (les)

- nachází se na katastru obce Odranec

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum vzniklé transonymizací místního jména Bohdalec na jiný objekt

b) Motivací pojmenování je jeho poloha, dříve se na tomto místě nacházela obec Bohdalec.

Místní jméno Bohdalec je deminutivum k osobnímu jménu Bohdal odvozené příponou –ec.

Dnešní zakončení s -ec je podle něm. *Bohdalez*, které ovšem vzniklo adaptací z čes. *Bohdaleč*, nebo je české –ec analogické podle místních jmen Arnolec, Rudolec, Vílanec¹⁷, tj. názvy nedaleko ležících obcí. Bohdal mohl být lokátor, pověřený žďárským klášterem k založení obce¹⁸

Bohdalecká skála

- nachází se na katastru obce Bohdalec

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím adjektivem; adjektivum bohdalecká je odvozeno od názvu obce Bohdalec příponou –ský, u jmen končících na –c dochází ke stažení z –cský na –cký, ženský rod přípony –cká odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

b) Pomístní jméno je odvozeno z místního jména Bohdalec. Název obce Bohdalec je odvozen od osobního jména Bohdal původně přívlastňovací příponou –jъ k osobnímu jménu Bohdalek, Bohdalec, tj. deminutivum k osobnímu jménu Bohdal. Dnešní zakončení s –ec je podle

¹⁴ Rejzek, J., 2004, s. 81

¹⁵ Kolektiv autorů: Malý encyklopedický slovník A - Ž, 1972, s. 115

¹⁶ Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 81

¹⁷ Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 82

¹⁸ Svoboda, P., 2001, s. 24

německého Bohdaletz, které ovšem vzniklo adaptací z českého Bohdaleč, nebo je české –ec analogické podle místních jmen Arnolec, Rudolec, Vílanec¹⁹, tj. názvy nedaleko ležících obcí.

Borovičkova skála

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno je odvozeno od osobního jména Borovička příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov, ženský rod přípony –ova odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu
- b) Místo je pojmenované po tehdejších majitelích.²⁰

Bradelský rybník

- nachází se na katastru obce Fryšava

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; adjektivum bradelský je pravděpodobně odvozeno od plurálu apelativa bradla příponou –ský,
- b) V odborné literatuře se mi nepodařilo najít motivační příznak ke slovu "bradelský", domnívám se tedy, že je odvozeno od obecného jména bradla. Apelativum bradla pochází ze stč. *bradlo* „útes, hradba, hráz, zábradlí, které se vykládá z psl. **bordlo* „to, co slouží k obraně.“²¹ Motivací pojmenování je v tomto případě pravděpodobně pevná hráz rybníka.

Bratroňovice (les)

- nachází se na katastru obce Vlachovice

- a) Pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, pomnožné podstatné jméno vzniklé transonymizací místního jména Bratroňovice na jiný objekt
- b) Motivací pojmenování lesa je jeho poloha, dříve se na tomto místě nacházela zaniklá obec Bratroňovice²²; místní jméno Bratroňovice je odvozeno od osobního jména Bratroň příponou –ovice, Bratroň je hypokoristické podstatné jméno k složenému osobnímu jménu Bratroslov. Bratroňovice tedy znamenají ves lidí Bratroňových.²³

¹⁹Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 82

²⁰<http://www.zdarskevrchy.cz/view.php?cislocianku=2006012702>

²¹ Rejzek, J., 2004, s. 88

²²Svoboda, J. F., 1948, s. 88

²³Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 107

Brožova skalka (780 m)

- nachází se na katastru obce Tři Studně

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno je odvozeno od osobního jména Brož příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov, ženský rod přípony –ova odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

b) V názvu místa se objevuje jméno jeho tehdejšího majitele.

Brušovský potok

- nachází se na katastru obce Herálec

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno brušovský je odvozeno od názvu osady Brušovec desufixací –ec a příponou –ský ke koření slova

b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Místní jméno Brušovec vzniklo snad z Brusovec – substantivum, které vzniklo příponou –ec k adjektivu brusový „brusný“ potok, tj. potok, ze kterého se získával brusný kámen,²⁴ osadou Brušovec se nazývají domky dělníků hutí u sklárny, je součástí obce Herálec²⁵

Březový vrch

- nachází se na katastru obce Herálec

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno březový je odvozeno od obecného podstatného jména bříza příponou –ový a změnou kmenová samohlásky *í* v *e*

b) Motivací pojmenování bylo s největší pravděpodobností to, že nejčastějším stromem na tomto vrchu byla bříza. *bříza* psl. **berza* je příbuzné s lit. *béržas*, stpr. *berse*, něm. *Birke*, východiskem je ie. **bher'g* – „bílý, světlý“, motivací je typická barva kůry.

Břímovka (potok)

- nachází se na katastru obce Herálec

a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, substantivum

²⁴ Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 118

²⁵ Svoboda, P., 2001, s. 40

b) Motivace pojmenování nebyla přesně zjištěna, avšak podle přípony -ka, kterou se tvoří jména vodních toků z místních jmen, se dá usuzovat, že pomístní jméno vzniklo odvozením z místního jména Břimov, což mohl být název vesnice, která se na jeho toku dříve nacházela.

Buchtův kopec (vrch, 813 m)

- nachází se na katastru obce Sněžné

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno Buchtův je odvozeno od osobního jména Buchta příponou -ův

b) Kopec je pojmenován po svém majiteli.

Bystřice (řeka)

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené zpodstatňující příponou -ice ze spojení *bystrá voda*²⁶

b) Její název je odvozen od tekoucí bystré vody, bystřiny.²⁷ Obecným podstatným jménem bystřina se rozumí prudký horský potok.²⁸

Mezi brody (louka)

- nachází se na katastru obce Javorek

a) pojmenování jednoslovné nepřímé, předložka + substantivum brod v 7. pádě množného čísla

b) Motivací pojmenování je poloha louky. Význam obecného slova brod je místo na vodním toku - mělčina umožňující jeho přechod, přejezd (přebrodění).²⁹

U Bezděkova (louka)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování jednoslovné nepřímé, předložka + substantivum ve 2. pádě jednotného čísla

b) Louka se nachází v blízkosti lesa Bezděkov, motivací pojmenování je tedy její poloha.

U bílého kříže (louka)

- nachází se na katastru obce Kuklík

²⁶Lutterer, I., Šrámek R., 2004, s. 60

²⁷Bystřice nad Pernštejnem, 1980, s. 23

²⁸Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 39

²⁹Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 36

a) pojmenování dvouslovné nepřímé s předložkou a přívlastkem shodným; substantivum má tvar 2. pádu jednotného čísla

b) Motivací pojmenování louky je její poloha, nachází se v blízkosti bílého kříže. Motivací pojmenování PJ Bílý kříž mohla být barva, ať už nátěru či materiálu, ze kterého byl vyroben (z čerstvého bílého dřeva nebo čerstvě otesaného kamene).³⁰

U buka (rybník)

- nachází se na katastru obce Vojtěchov

a) pojmenování jednoslovné nepřímé s předložkou, substantivum má tvar 2. pádu jednotného čísla, v současné spisovné češtině je u druhého pádu, rodu mužského neživotného, podle vzoru hrad koncovka -u, u tohoto jména se zachovala zastaralá koncovka -a, jedná se tedy o nespisovné pojmenování.

b) Motivací pojmenování rybníka je jeho poloha, nachází se v blízkosti buku.

Cihelský potok

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; přídavné jméno cihelský je odvozeno od obecného podstatného jména cihelna desufixací -na a příponou -ský ke kořeni slova

b) Motivací pojmenování je název rybníka, ze kterého vytéká. Viz Cihelský rybník

Cihelský rybník (Cihelňák)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; přídavné jméno cihelský je odvozeno od obecného podstatného jména cihelna desufixací -na a příponou -ský ke kořeni slova

b) Motivací pojmenování rybníka je zřejmě jeho poloha, pravděpodobně se nachází v blízkosti místa, na kterém se vyráběly cihly. Místní obyvatelé ho nazývají Cihelňák – neoficiální, běžně mluvená podoba.

Pod jimramovskou cestou (les)

- nachází se na katastru obce Javorek

³⁰ Štěpán, P., 2004, s. 44

- a) pojmenování dvouslovné nepřímé s přívlastkem shodným a předložkou; přídavné jméno a substantivum mají tvar 7. pádu v jednotném čísle; přídavné jméno jimramovskou je odvozeno od názvu obce Jimramov příponou –ský – tvar 7. pádu ženského rodu -skou
- b) Název obce Jimramov je odvozen od osobního jména Jimram příponou -ov; toto jméno se často vyskytovalo v rodě pánů z Medlova, předků významného rodu pánů z Pernštejna³¹.
- Motivací pojmenování lesa je jeho poloha, nachází se pod cestou vedoucí na Jimramov.

Čáslav (samota)

- nachází se na katastru obce Rokytno

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozeno od osobního jména Čáslav přívlastňovací příponou –jč
- b) Motivací pojmenování samoty je jméno jejího majitele. Její název znamenal Čáslavův dům³²

Černá skála (780 m)

- nachází se na katastru obce Sněžné na Moravě

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s adjektivem
- b) Motivací pojmenování skály je místo, na kterém se nachází, nikoli její barva. Místo je ponuré, tmavé a smutné³³

Černý potok

- nachází se na katastru obce Blatiny

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s adjektivem
- b) Motivací pojmenování potoka je pravděpodobně barva vody, resp. jeho dna, které je bahnité nebo hluboké.³⁴

Černý rybník

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem
- b) Název dostal pravděpodobně podle barvy vody, resp. jejího dna, které je bahnité, nebo hodně hluboké.³⁵

³¹Svoboda, P., 2001, s. 47

³²Profous, A., 1954, s. 299

³³<http://www.zdarskevrchy.cz/view.php?cislocianku=2006081401>

³⁴Štěpán, P., 2004, s. 48

Devět skal (nejvyšší hora Žďárských vrchů, 836 m)

- nachází se na katastru obce Fryšava

- a) pojmenování dvouslovné přímé s číslovkou, substantivum má tvar 2. pádu množného čísla
- b) Na vrcholu se nachází devět skalních útvarů.

Drátenická skála (Dráteničky) (775 m)

- nachází se na katastru obce Samotín

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem;
- b) Dříve se nazývala Juránkova skála, pravděpodobně po svém majiteli. Původ současného názvu skály se mi nepodařilo v odborné literatuře nalézt. Je možné se domnívat, že název byl odvozen od obecného jména dráteník. Osoba dráteníka byla s tímto místem pravděpodobně nějak spjata.

Dvouhrázník (rybník)

- nachází se na katastru obce Jiříkovice

- a) pojmenování jednoslovné přímé, dvoučlenné (složené), odvozené od obecného jména hráz příponou -ník;
- b) Rybník se nachází přímo na linii vodního předělu evropského rozvodí, má dvě hráze – voda může jednou hrází odtékat do říční sítě k Černému moři a druhou hrází k moři Severnímu³⁶

Eleonorka (studánka)

- a) pojmenování jednoslovné přímé, hypokoristické podstatné jméno odvozené od osobního jména Eleonora příponou –ka ke kořeni slova
- b) Dnes lze jen těžko s určitostí říci, na čí památku nebo počest byla studánka Eleonorka pojmenována. Motivací pojmenování je buď spojitost s nějakou událostí, týkající se osoby, která se jmenovala Eleonora, nebo majetkový poměr osoby jménem Eleonora ke studánce.

Fryšavský potok (Fryšávka)

- nachází se na katastru obce Fryšava, Líšná, Vříšť

³⁵Štěpán, P., 2004, s. 48

³⁶Svoboda, P., 2001, s. 58

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno fryšavský je odvozeno od názvu obce Fryšava příponou –ský ke koření slova

b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Název obce Fryšava má německý původ, vzniklo z německého *Frischau*, spojeno s *frisch* „čerstvý“³⁷

Hadačův kopec (Hadačky)

- nachází se na katastru obce Jiříkovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, nespisovné; přívlastňovací přídavné jméno Hadačů je odvozeno od osobního jména Hadač nářeční přívlastňovací příponou –ů, znamená též Hadačův kopec

b) Motivací pojmenování kopce bylo pravděpodobně jméno jeho majitele.

Hamřiště (louka)

- nachází se na katastru obce Nová Ves

a) pojmenování jednoslovné přímé; substantivum odvozené od podstatného jména hamr změnou kmenové souhlásky *r* v *ř* a příponou –iště; substantivum hamr – z něm. *Hammer* znamená v současné němčině „kladivo“.

b) Motivací pojmenování louky je její poloha. Na tomto místě se kdysi nacházel hamr na výrobu železa³⁸

Harusův kopec (vrch)

- nachází se na katastru obce Radňovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno Harusův je odvozeno od osobního jména Harus příponou –ův

b) Kopec byl pojmenován podle majitele z 18. století Jana Haruse³⁹; Místní obyvatelé mu říkají Harusovec nebo Harusák, což jsou neoficiální, lidové, běžně mluvené podoby.

Holcova studna

- nachází se na katastru obce Studnice

³⁷Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 224

³⁸Svoboda, P., 2001, s. 106

³⁹Svoboda, P., 2001, s. 152

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno Holcova je pravděpodobně odvozeno od osobního jména Holc příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov, ženský rod přípony –ova odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu
- b) Pojmenována pravděpodobně podle jejího majitele. Jejím majitelem mohla být buď osoba s jednoduchým příjmením Holc, Holec, nebo s příjmením složeným, např. Holcman.

Holcovský potok

- nachází se na katastru obce Studnice

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem;
- b) Motivací pojmenování je název studny, ze které vytéká. Viz Holcova studna

Holubka (vrch)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum je odvozeno od osobního jména Holub příponou –ka
- b) Ve 2. polovině 15. století ho vlastnila rodina Holubova⁴⁰

Holý vrch

- nachází se na katastru obce Jimramov

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem
- b) Motivací pojmenování vrchu byla jeho typická vlastnost, jíž se odlišoval od okolních vrchů, které byly zalesněny. Tento vrch byl holý, tzn. ničím neporostlý.⁴¹

Hora (vrch)

- nachází se na katastru obce Borovnice

- a) pomístní jméno jednoslovné přímé, substantivum, pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména hora
- b) Motivací pojmenování vrchu je jeho tvar. Horou se rozumí nápadná vyvýšenina zemského povrchu⁴²

⁴⁰Svoboda, J. F., 1948, s. 90

⁴¹ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 98

Hřeben (vrch)

- nachází se na katastru obce Herálec

- a) pomístní jméno jednoslovné přímé, substantivum, pojmenování na základě metaforické souvislosti pojmenovávaného objektu s jiným
- b) Motivací pojmenování vrchu je jeho tvar. Pravděpodobně má úzké temeno, ze kterého vystupují drobné výčnělky, jež připomínají zuby na hřebenu.

Hudecká skalka (779 m)

- nachází se na katastru obce Tři Studně

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; přídavné jméno hudecká je odvozeno od osobního jména Hudec příponou –ský, u jmen končících na –ec dochází ke stažení –cský v –cký, ženský rod přípony –cká odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu
- b) Název nese pravděpodobně po svém majiteli.

Chobotský potok

- nachází se na katastru obce Kuklík

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno chobotský je odvozeno od obecného podstatného jména chobot příponou –ský
- b) Pojmenování vychází ze staročeského apelativa chobot ve významu „ohon“, motivací pojmenování je tvar potoka, je úzký, dlouhý a oblý.⁴³

Jelení skalka

- nachází se na katastru obce Maršovice

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s měkkým přídavným jménem; přídavné jméno jelení je odvozeno od jména zvířete jelen pádovou koncovkou –í
- b) Místo dostalo své jméno pravděpodobně podle hojného výskytu jelenů na této skalce.

⁴²Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 98

⁴³Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 320

Jelenka (louka)

- a) pojmenování jednoslovné přímé; substantivum odvozené pravděpodobně z hypotetického spojení "jelení louka" univerbizační příponou –ka
- b) Místo dostalo své jméno pravděpodobně podle hojného výskytu jelenů v této oblasti.

Jelínkův les

- nachází se na katastru obce Krátká
- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno jelínkův je odvozeno od osobního jména Jelínek příponou –ův
- b) Motivací pojmenování lesa bylo pravděpodobně jméno jeho majitele.

Kalvárie (vrch, 675 m)

- nachází se na katastru obce Bobrová
- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum, pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména kalvárie
- b) Kalvárie je vrch vypínající se JV nad Novým Městem, dříve též zvaný Kaplisko. Jako poděkování za uchránění města před morovou epidemií v roce 1484 zde byla vybudována kaple (odtud Kaplisko). Kaple byla později zbořena. Po další morové ráně roku 1670 zde byly vztyčeny Tři kříže, proto se pro tento vrch užívá i místního názvu Tři Kříže.⁴⁴ Motivací pojmenování objektu je jeho povaha, je pojmenován podle hory, na které byl ukřižován Ježíš Kristus.

Kamenice (vrch, 780 m)

- nachází se na katastru obce Roženecké Paseky
- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené pravděpodobně od přídavného jména kamenný (vrch) příponou -ice
- b) Motivací pojmenování bylo zřejmě kamenité složení půdy.

Kaňásky (údolí)

- nachází se na katastru obce Rokytno

⁴⁴<http://www.zdarskevrchy.cz/cl1801735962.htm>

- a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, substantivum
- b) Motivace pojmenování je v tomto případě nejasná, což je škoda, protože jméno zní velmi neobvykle a poeticky.

Kazimírův rybník (Kazimírovec, Kazmírák)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno kazimírův je odvozeno od osobního jména Kazimír příponou –ův
- b) Motivace pojmenování není zcela jasná, ale pravděpodobně se jedná o pojmenování podle osoby, která je nějakým způsobem s příslušným objektem spjatá. Lidově se mu také říká Kazimírovec nebo Kazmírák

Klečkovský rybník (Klečkovec)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno je odvozeno od podstatného jména Klečkov příponou –ský
- b) Motivace pojmenování nebyla přesně zjištěna, avšak podle přípony -ský, kterou se tvoří jména rybníků z místních jmen, se dá usuzovat, že pomístní jméno vzniklo odvozením z místního jména Klečkov, což mohl být název vesnice, která se nacházela v jeho blízkosti.
Lidově se tomuto rybníku říká Klečkovec

Klobouk (vrch)

- nachází se na katastru obce Sněžné

- a) pojmenování jednoslovné přímé; substantivum
- b) Objekt je pojmenován pravděpodobně na základě metaforické souvislosti s jiným - svým tvarem připomíná klobouk.

Kněžovec (rybník)

- nachází se na katastru obce Maršovice

- a) pojmenování jednoslovné přímé; substantivum je odvozeno od podstatného jména kněz změnou kmenové souhlásky z v ž a příponou –ovec
- b) Motivací pojmenování byl dřívější vlastnický vztah církve k objektu.

Koníkov (vrch)

- nachází se na katastru obce Koníkov

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum vzniklé transonymizací místního jména Koníkov na jiný objekt

b) Název nese podle nedaleko ležící osady. Místní jméno Koníkov má název snad po majiteli paseky, na které ves vznikla; osobní jméno Koník je deminutivum ke Kóna (Konrád) nebo ke Kóň („kůň“)⁴⁵

Koutní les

- nachází se na katastru obce Radňovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno koutní je odvozeno od obecného podstatného jména kout příponou –ní

b) Motivací pojmenování lesa byla jeho poloha, nachází se v "koutě" oblasti.

Krásenské polesí

- nachází se na katastru obce Krásné

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno krásenské je odvozeno od názvu obce Krásné příponou

–ský, střední rod přípony –ské odpovídá střednímu rodu pojmenovaného objektu

b) Motivací pojmenování je jeho poloha, nachází se na katastru obce Krásné. Název obce Krásné je odvozován od povahy místa založení „krásné“, ale také od „chrastí, křoví, nízkého porostu“⁴⁶

Krásenský potok

- nachází se na katastru obce Krásné

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno krásenský je odvozeno od názvu obce Krásné příponou –ský

b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Název obce Krásné je odvozován od povahy místa založení „krásné“, ale také od „chrastí, křoví, nízkého porostu“⁴⁷

⁴⁵Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 422

⁴⁶ Svoboda, P., 2001, s. 70

⁴⁷ Svoboda, P., 2001, s. 70

Krátký (potok)

- nachází se na katastru obce Krátká

a) pojmenování jednoslovné přímé; substantivizované adjektivum

b) Motivací pojmenování potoka je pravděpodobně jeho velikost, krátký znamená mající malý rozměr na délku.⁴⁸

Křib (vrch)

- nachází se na katastru obce Zubří

a) pojmenování jednoslovné přímé, nespisovné – nářeční, substantivum, pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména křib

b) Jen nářeční slovo křib též křib ve významu „kopec“⁴⁹ se na území ČR vyskytuje ve více oblastech viz mapka příloha č. 2.

Křiby (vrch)

- nachází se na katastru obce Rokytno

a) pojmenování jednoslovné přímé, nespisovné – nářeční, substantivum v množném čísle

b) Jen nářeční slovo křib též křib ve významu „kopec“⁵⁰ se na území ČR vyskytuje ve více oblastech viz mapka příloha č. 2.

Křivka (rybník)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od přídavného jména křivý příponou -ka

b) Motivací pojmenování rybníka byl jeho křivý (nerovný) tvar.⁵¹

Křivý javor (vrch, 824 m)

- nachází se na katastru obce Fryšava

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, přídavné jméno ve spojení s obecným jménem;

⁴⁸Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 150

⁴⁹Český jazykový atlas 2, 1997, s. 210 - 212

⁵⁰Český jazykový atlas 2, 1997, s. 210 - 212

⁵¹Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 153

b) Motivace pojmenování není zcela jasná, adjektivum křivý pravděpodobně charakterizuje javor, který se na kopci nachází.

Křovina (vrch, 830 m)

- nachází se na katastru obce Samotín

a) pojmenování jednoslovné, přímé; substantivum odvozené od podstatného jména křoví příponou -ina ke koření slova

b) Motivací pojmenování místa je jeho charakter. Příponou -ina se tvoří názvy otevřených prostor a krajinných útvarů odvozováním od různých základů. Od názvů stromů se odvozují názvy porostlých míst, např. smrk - smrčina a analogicky tedy křoví - křovina.⁵²

Kyšperský potok

- nachází se na katastru obce Křižánky

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; přídavné jméno kyšperský je odvozeno od podstatného jména Kyšperk příponou ský ke koření slova

b) Motivací pojmenování je název rybníka, ze kterého vytéká. Viz Kyšperský rybník.

Kyšperský rybník

- nachází se na katastru obce Křižánky

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; přídavné jméno kyšperský je odvozeno od podstatného jména Kyšperk příponou -ský ke koření slova

b) Motivace pojmenování nebyla přesně zjištěna, avšak podle přípony -ský, kterou se tvoří jména rybníků z místních jmen, se dá usuzovat, že pomístní jméno vzniklo odvozením z místního jména Kyšperk, což mohl být název vesnice, která se nacházela v jeho blízkosti.

Místní jméno Kyšperk je německé původu hláskově adaptované do češtiny. Nepodařilo se úplně zjistit z jakého složeného německého slova pochází, ale druhá část složeniny je pravděpodobně z německého „Berg“, což v dnešní němčině znamená „hora, kopec“.

U Křivého javora (les)

- nachází se na katastru obce Fryšava

a) pojmenování dvouslovné nepřímé s předložkou a přívlastkem shodným, přídavné jméno a podstatné jméno mají tvar 2. pádu jednotného čísla, v současné spisovné češtině je u druhého

⁵² Příruční mluvnice češtiny, 2003, s. 120

pádu, rodu mužského neživotného, podle vzoru hrad koncovka -u, u tohoto jména se zachovala zastaralá koncovka -a, jedná se o nespisovné pojmenování.

b) Motivací pojmenování je poloha lesa.

Líbalů kopec

- nachází se na katastru obce Jiříkovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem, nespisovné; přídavné jméno přívlastňovací je odvozeno od osobního jména Líbal nářeční přívlastňovací příponou -ů, znamená též Líbalův kopec

b) Motivací pojmenování kopce bylo pravděpodobně jméno jeho majitele.

Lisovská skála (801 m)

- nachází se na katastru obce Samotín

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno je odvozeno od základového slova Lisov příponou -ský, ženský rod přípony -ská odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

b) Jméno Lisov vzniklo přívlastňovací příponou -ův > -ův z osobních jmen Lis, Lisa nebo Lysý, která povstala ze stč. lisa „liška“ a adjektiva „lysý“.⁵³

Loučka (potok)

- nachází se na katastru obce Jimramovské Pavlovice

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od obecného jména louka změnou kmenové samohlásky *k* v *č* a příponou -ka

b) V horním toku se nazývá Bobrůvka. Motivací pojmenování byl charakter terénu, kterým voda protéká. Řeka si vytvořila koryto z velké části mezi loukami a poli.

Loučný kopec

- nachází se na katastru obce Jimramovské Pavlovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem; adjektivum je odvozené od podstatného jména louka změnou kmenové souhlásky *k* v *č* a příponou -ný

⁵³Profous, A., 1949, s. 630

b) Motivací pojmenování mohla být charakteristická vlastnost kopce, pravděpodobně se na něm nacházely louky.

Malé Michovy (les)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným;

b) Adjektivum malý vyjadřuje velikost místa. Podstatné jméno Michovy má název podle bývalé osady Mnichov, která na tomto místě dříve stála, její název pochází z jmenné podoby adjektiva *michový*, tj. „kde sídlí mnich, patřící mnichovi“, je odvozeno od obecného jména mnich⁵⁴ *mnich* – z lat. *monachus*, z ř. *monachós*, něm. *Mönch* „poustevník“

Malínská skála (811 m)

- nachází se na katastru obce Samotín

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno malínský je odvozeno z názvu zaniklé osady Malín příponou –ský, ženský rod přípony –ská odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

b) Název osady Malín vznikl přívlastňovací příponou –ín k osobnímu jménu Mala nebo Maľa, které vzniklo buď substantivizací adjektiva *malý* nebo je to hypokoristická podoba některého ze složených osobních jmen s komponentem Mal-, např. Malhost, Moloměř, Malobrat apod.⁵⁵

Maršovický kopec

- nachází se na katastru obce Maršovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno je odvozeno od názvu obce Maršovice příponou –ský, u jmen končících na –c dochází ke stažení –cský v –cký

b) Motivací pojmenování kopce je jeho poloha. Název vyvýšenin je dán podle obce, v již katastru nebo blízkosti se objekt nachází. Místní jméno Maršovice je odvozeno od osobního jména Mareš příponou -ovice, název znamená ves lidí Marešových. Osobní jméno Mareš je domáckou obměnou jména Marek nebo Martin⁵⁶

⁵⁴Svoboda, J. F., 1948, s. 88

⁵⁵Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 32

⁵⁶Svoboda, P., 2001, s. 95

Maršovický potok

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno je odvozeno od názvu obce Maršovice příponou –cký
- b) Vodní tok je pojmenován podle obce, od níž nebo k níž teče. Místní jméno Maršovice je odvozeno od osobního jména Mareš příponou -ovice, název znamená ves lidí Marešových. Osobní jméno Mareš je domáckou obměnou jména Marek nebo Martin⁵⁷

Medlovský rybník (Medlov)

- nachází se na katastru obce Fryšava

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno medlovský je odvozeno od názvu obce Medlov příponou –ský
- b) Motivací pojmenování rybníka byla jeho poloha, nachází se na místě bývalé osady Medlov, vznikl kolem r. 1500, kdy byla ves již pustá. Místní jméno Medlov znamená „místo s mdlou tekoucí vodou“.⁵⁸

Metodka (vrch, 788 m)

- nachází se na katastru obce Koníkov

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od osobního jména Metoděj příponou –ka ke kořeni slova
- b) Motivací pojmenování vrchu bylo jméno stavitele dřevěné rozhledny Metoděje Koutníka, který ji na tomto vrchu vybudoval v roce 1936. Dnes se zde nachází partyzánský pomník⁵⁹

Michova hora

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přívlastňovacím přídavným jménem; přídavné jméno přívlastňovací je odvozeno od názvu bývalé osady Mnichov; pomístní jméno se formálně přesunulo k posesivnímu typu odvozeného od osobního jména (sémantická a formální stránka je tak v rozporu).

⁵⁷Svoboda, P., 2001, s. 95

⁵⁸Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 48

⁵⁹Svoboda, P., 2001, s. 66

b) Název osady Mnichov pochází z jmenné podoby adjektiva *michový*, tj. „kde sídlí mnich, patřící mnichovi“, je odvozeno od obecného jména mnich⁶⁰ *mnich* – z lat. *monachus*, z ř. *monachós*, něm. *Mönch* „poustevník“

Milovský potok

- nachází se na katastru obce Milovy

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; přídavné jméno milovský je odvozeno od názvu obce Milovy příponou

–ský ke kořeni slova

b) Vodní tok je pojmenován podle obce, od níž nebo k níž teče. Název Milovy (množné číslo) vznikl přívlastňovací příponou –ův, resp. jejím alomorfem -ov k osobnímu jménu Mil, což je hypokoristická podoba řady složených osobních jmen s komponentem Mil-, např. Milhost, Milobud, Bohumil, Damil apod. Množné číslo má pravděpodobně podle názvu sousední osady Blatiny.⁶¹ Název dostala osada podle zdejších pozemků, neboť již v roce 1587 zde byly uváděny louky a potok „Milejovi“⁶²

Milovský rybník

- nachází se na katastru obce Milovy

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným; přídavné jméno milovský je odvozeno od názvu obce Milovy příponou –ský ke kořeni slova

b) Motivací pojmenování rybníka byla jeho poloha, nachází se v blízkosti osady Milovy. Název Milovy (množné číslo) vznikl přívlastňovací příponou –ův, resp. jejím alomorfem -ov k osobnímu jménu Mil, což je hypokoristická podoba řady složených osobních jmen s komponentem Mil-, např. Milhost, Milobud, Bohumil, Damil apod. Množné číslo má pravděpodobně podle názvu sousední osady Blatiny.⁶³ Název dostala osada podle zdejších pozemků, neboť již v roce 1587 zde byly uváděny louky a potok „Milejovi“⁶⁴

Mišánka (potok)

- nachází se na katastru obce Věcov

⁶⁰ Svoboda, J. F., 1948, s. 88

⁶¹ Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 74 - 75

⁶² Svoboda, P., 2001, s. 101

⁶³ Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 74 - 75

⁶⁴ Svoboda, P., 2001, s. 101

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum; název je odvozený od osobního jména Mišán příponou -ka

b) Motivací pojmenování potoka byl fakt, že vytékal z pozemku či protékal pozemky, které v roce 1615 patřily Havlu Mišanovi⁶⁵

Mrkosovec (vrch)

- nachází se na katastru obce Maršovice

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od osobního jména Mrkos příponou -ovec

b) Motivací pojmenování vrchu byl vlastnický vztah. Pravděpodobně nese název podle svého majitele.

Na Maňkovech (trat')

- nachází se na katastru obce Bohdalec

a) pojmenování jednoslovné přímé s předložkou, substantivum ve tvaru 6. pádu množného čísla

b) Motivací pojmenování byla poloha trati, pravděpodobně někde zde byla dříve ves Mankov.⁶⁶

Název osady Mankov vznikl přivlastňovací příponou –ov k osobnímu jménu Manek, což je hypokoristická podoba osobního jména Man, které vzniklo z německého man „vazal“.⁶⁷

U Mrázků (vrch)

- nachází se na katastru obce Jiříkovice

a) pojmenování jednoslovné nepřímé s předložkou, substantivum ve tvaru 2. pádu množného čísla

b) Původ současného názvu vrchu se mi nepodařilo v odborné literatuře nalézt. Je možné se domnívat, že název byl odvozen od osobního jména Mrázek.. Motivací pojmenování vrchu mohla být jeho poloha. Na vrchu se pravděpodobně nacházela usedlost, která patřila Mrázkům.

Velké Michovy (les)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným;

⁶⁵ Svoboda, J. F., 1948, s. 90

⁶⁶ Svoboda, P., 2001, s. 24

⁶⁷ Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 34

b) Adjektivum velký vyjadřuje velikost místa. Podstatné jméno Michovy nese název podle bývalé osady Mnichov, která na tomto místě dříve stála, její název pochází z jmenné podoby adjektiva *nichový*, tj. „kde sídlí mnich, patřící mnichovi“, je odvozeno od obecného jména mnich⁶⁸ *mnich* – z lat. *monachus*, z ř. *monachós*, něm. *Mönch* „poustevník“.

Na nivách (louka)

- nachází se na katastru obce Olešná

a) pojmenování jednoslovné přímé s předložkou, spisovné, substantivum má tvar 2. pádu množného čísla

b) Motivací pojmenování louky je její poloha, leží u olešenského potoka. Podstatné jméno niva je úrodné, lučinaté okolí vodních toků.

Nedvědička (řeka)

- nachází se na katastru obce Zubří

a) pojmenování jednoslovné přímé; substantivum odvozeno od jména městečka Nedvědice změnou kmenové souhlásky *c* v *č* a příponou –ka

b) Vodní tok je pojmenován podle osady, od níž nebo k níž teče. Ve jménu městečka Nedvědice (Medvědice) se dochoval slovní základ staršího názvu pro hrad Pernštejn „Bärenstein“, což v dnešní němčině znamená „medvědí kámen“. ⁶⁹ Ve staré češtině bylo *medvěd* i *nedvěd*, a proto zní dnešní jméno Nedvědice.⁷⁰

Němec (Plameňák) (rybník)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum

b) Původ názvu rybníka nebyl v dostupné literatuře nalezen, motivace pojmenování objektu zůstala nejasná. Místní obyvatelé mu říkají Plameňák, což je neoficiální, běžně mluvená podoba

Nový rybník

- nachází se na katastru obce Blatiny

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem

⁶⁸Svoboda, J. F., 1948, s. 88

⁶⁹Vorel, P., 1999, s. 23 - 25

⁷⁰Lutterer, I., Šrámek R., 2004, s. 182

b) Motivací pojmenování bylo stáří objektu, nový znamená jiný než dosavadní⁷¹

Obecní les

- nachází se na katastru obce Borovnice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem, přídavné jméno obecní je odvozeno od podstatného jména obec příponou –ní

b) Motivací pojmenování byl vlastnický vztah obce k objektu.

Obora (les)

- nachází se na katastru obce Borovnice

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum; pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména obora

b) Motivací pojmenování bylo pravděpodobně oplocení lesa, z kterého se tímto stala obora, což je ohrazená lesní plocha k chovu zvěře.⁷²

Ochoza (les)

- nachází se na katastru obcí Nové Město na Moravě a Vlachovice

a) pojmenování jednoslovné přímé, nářeční

b) Slovo ochoz souvisí se slovem chodit, chůze, obcházet, toto pojmenování původně označovalo knížetem darované pozemky v rozsahu stanoveném tak, že několik pánů obcházelo obvod daného území a vytyčovalo přitom jeho hranice.⁷³

Ochozský potok

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem; adjektivum ochozský je odvozeno od místního jména Ochoz příponou –ský

b) Motivací pojmenování bylo to, že potok protéká lesem Ochoza. Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče.

⁷¹Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 225

⁷²Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 229

⁷³Lutterer, I., Šrámek, R., 2004, s. 267

Olešenský potok

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, adjektivum olešenský je odvozeno od názvu obce Olešná příponou –ský
- b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Název obce souvisí s hojným výskytem olší v místě založení vesnice⁷⁴

Olešná (vrch, 666 m)

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum vzniklé transonymizací místního jména Olešná na jiný objekt
- b) Motivací pojmenování je pravděpodobně její poloha. Nese název podle vesnice, v jejíž blízkosti se nachází. Místní jméno Olešná vzniklo z adjektiva olešná "voda, bystřina tekoucí olším", adjektivum k obecnému jménu olše.⁷⁵

U osla (vrch)

- nachází se na katastru obce Studnice

- a) pojmenování jednoslovné nepřímé s předložkou, substantivum má tvar 2. pádu jednotného čísla
- b) Vlastní motivace pojmenování je nejasná, pravděpodobně souvisí s obecným jménem osel.

Padělek (vrch)

- nachází se na katastru obce Jimramov

- a) pojmenování jednoslovné přímé, název odvozen z obecného jména padělek
- b) Toto pomístní jméno se svým vývojem vytrhlo z obecné srozumitelnosti, takže mnozí ani nechápou jeho skutečný význam. Podle J. Skutila je tento výraz pojmenováním polnosti tvořící součást rozsáhlejšího pozemku, rozděleného několika majitelům. Teprve později (podle Matějka) získalo toto slovo význam jako označení menšího pozemku přiděleného k obdělávání. Bylo zřejmě odvozeno od slova díl. Ještě později etymologie názvu souvisela se slovesem dělat a byl

⁷⁴Svoboda, P., 2001, s. 125

⁷⁵Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 172

to výraz pro velmi pracné, ale málo výnosné parcely. V našich vesnicích se při přeměňování padělků na úrodnou půdu i při jejich pozdějším obdělávání dřeli ti nejchudší.⁷⁶

Panský rybník

- nachází se na katastru obce Líšná

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem; adjektivum panský je odvozeno od podstatného jména pán příponou –ský

b) Motivací pojmenování byl vlastnický vztah pána, hraběte Belcredima k objektu.⁷⁷

Pasecká skála (818 m)

- nachází se na katastru obce Studnice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s adjektivem; adjektivum pasecká je odvozeno pravděpodobně od podstatného jména paseka příponou –ský, došlo ke změně kmenové souhlásky *k* v *c*, u jmen končících na –c dochází ke stažení z –cský na –cký, ženský rod přípony –cká odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

b) Motivací pojmenování skály je její poloha. Pravděpodobně se nacházela v blízkosti paseky.

Pecen (skalní útvar)

- nachází se na katastru obce Studnice

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum

b) Objekt je pojmenován pravděpodobně na základě metaforické souvislosti s jiným - svým tvarem připomíná bochník chleba.⁷⁸

Pechráč (vrch)

- nachází se na katastru obce Maršovice

a) pojmenování jednoslovné přímé, nespisovné, substantivum odvozené

b) Motivace pojmenování zůstala v tomto případě nejasná. Příponou -áč se odvozuje od přídavného jména. Pomístní jméno mohlo vzniknout hláskovou adaptací německého spojení pecher Hügel / Berg ve významu "smolný vrch" do češtiny.

⁷⁶<http://www.tvarozna.cz>

⁷⁷<http://www.evysocina.cz/cgi-bin/macro.file/vysocina.mbr/PAMATKY>

⁷⁸Svoboda, J. F., 1948, s. 89

Pernovka (louka)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování jednoslovné přímé, podstatné jméno odvozeno od příjmení majitele nejdříve přivlastňovací příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov a poté příponou -ka

b) Motivací pojmenování je jméno jejího majitele, který se jmenoval Perno.⁷⁹

Pernštejn (skalní útvar)

- nachází se na katastru obce Studnice

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum

b) Počeštěný výraz německého slova „Bärenstein“, který v dnešní němčině znamená „medvědí kámen“⁸⁰ Původ názvu není jasný. Motivací mohl být hojný výskyt medvědů v této oblasti, tvar skály připomínající medvěda nebo zcela jiná, což není z dostupných pramenů zjistitelné.

Pickov (vrch, 700 m)

- nachází se na katastru obce Jimramovské Pavlovice

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od osobního jména Picek příponou –ův, resp. jejím alomorfem -ov

b) Motivací pojmenování vrchu bylo pravděpodobně jméno jeho majitele.

Planec (vrch)

- nachází se na katastru obce Sněžné

a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené pravděpodobně od obecného jména planina nejdříve desufixací –ina a příponou –ec ke kořeni slova

b) Motivací pojmenování je pravděpodobně na vrcholu nacházející se planina.

Pohledecká skála (812 m)

- nachází se na katastru obce Pohledec

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s adjektivem; adjektivum pohledecká je odvozeno od názvu obce Pohledec příponou –ský, u jmen končících na –ec dochází ke stažení z –cský na –cký, ženský rod přípony –cká odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

⁷⁹Svoboda, J. F., 1948, s. 90

⁸⁰Vorel, P., 1999, s. 23 - 25

b) Motivací pojmenování skály byla její poloha, nachází se v blízkosti obce Pohledec. Název obce Pohledec je deminutivem k obecnému jménu pohled a značí nejspíše místo, odkud je nebo na něž je (pěkný) pohled⁸¹

Prosička (vrch, 739 m)

- nachází se na katastru obce Borovnice u Jimramova

a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, substantivum

b) Motivace pojmenování je nejasná. Název je pravděpodobně odvozen příponou -ička od kořene slova slovesa prosit. Na vrchu se nachází rozhledna.

V pivničkách (les)

- nachází se na katastru obce Javorek

a) pojmenování jednoslovné přímé s předložkou, substantivum tvar 6. pádu množného čísla

b) Motivací pojmenování lesa je jeho poloha. Dříve se zde pravděpodobně nacházela obec Pivničky, stejně se jmenuje zaniklá obec na Jihlavsku. Její název je buď deminutivem k místnímu jménu Pivnice, které vzniklo příponou -ice k osobnímu jménu Piven, Pivna, které vzniklo z obecného jména pivo, název osady Pivnice znamená „ves lidí Pivnových“ nebo je to množné číslo k pivnička, tj. „malý pivní sklep“.⁸²

Rokytká (potok)

- nachází se na katastru obce Vlachovice

a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené od podstatného jména rokyta příponou -ka

b) Motivací pojmenování je fakt, že potok byl lemovaný rokytami, což je starobylý název pro druh vrby.⁸³

U rudy (pozemková trať)

- nachází se na katastru obce Koníkov

a) pojmenování jednoslovné nepřímé s předložkou, substantivum má tvar 2. pádu jednotného čísla

b) Motivací pojmenování je poloha trati, dříve se tu těžila železná ruda.

⁸¹Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 268

⁸²Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 251

⁸³Svoboda, P., 2001, s. 155

U rumunské kapličky (louka)

- nachází se na katastru obce Kadov

- a) pojmenování dvouslovné nepřímé s předložkou a přívlastkem shodným, adjektivum rumunský je odvozeno od vlastního jména Rumunsko resufixací přípony –sko za -ský
- b) Motivací pojmenování louky je její poloha, dříve zde stávala dřevěná kaplička, postavená rumunským vojskům, která se zúčastnila osvobození zdejších obcí v roce 1945.⁸⁴

U Rumpoldova mlýna (les)

- nachází se na katastru obce Herálec

- a) pojmenování dvouslovné nepřímé s předložkou a přívlastkem shodným
- b) Motivací pojmenování lesa je jeho poloha. Les se nachází v blízkosti Rumpoldova mlýna, název mlýna je odvozen z německého osobního jména Rumpold přívlastňovací příponou –ův, resp. jejím alomorfem -ov, pravděpodobně se tak kdysi jmenoval jeho majitel.

Řásenský potok

- nachází se na katastru obce Moravské Křižánky

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, přídavné jméno je odvozeno od podstatného jména řasa příponou –enský
- b) Motivací pojmenování byl pravděpodobně hojný výskyt řas ve vodním toku. Řasy jsou vodní rostliny připomínající vlákna⁸⁵

Řásník (rybník)

- nachází se na katastru obce Moravské Křižánky

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od podstatného jména řasa příponou –ník
- b) Motivací pojmenování byl pravděpodobně hojný výskyt řas ve vodě. Řasy jsou vodní rostliny připomínající vlákna⁸⁶

Na skále (skalní útvar)

- nachází se na katastru obce Pohledec

⁸⁴Svoboda, P., 2001, s. 63

⁸⁵Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 372

⁸⁶Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 372

- a) pojmenování jednoslovné přímé s předložkou, substantivum má tvar 2. pádu jednotného čísla
- b) Motivací pojmenování je přímo předmět pojmenování, název vznikl z obecného podstatného jména skála.

Samotínský kopec

- nachází se na katastru obce Samotín

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, adjektivum samotínský je odvozeno od názvu obce Samotín příponou –ský
- b) Motivací pojmenování je jeho poloha. Nachází se v blízkosti obce Samotín. Název obce Samotín vznikl přívlastňovací příponou –ín k osobnímu jménu Samota, což je hypokoristická podoba k některému ze složených osobních jmen s komponentem sám, např. Samosul, Samoděj. Místní jméno Samotín patří do skupiny posesívních jmen s –atín, -otín, -etín na Českomoravské vrchovině.⁸⁷

Sekaniny (louka)

- nachází se na katastru obce Javorek

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum má tvar množného čísla, odvozené
- b) Název je pravděpodobně odvozen od slovesa sekat.

Sekera (vrch)

- nachází se na katastru obce Moravské Křižánky

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum vzniklé na základě metonymické souvislosti pojmenovávaného objektu s jiným
- b) Stromy na vrchu byly pravděpodobně vykáceny sekerou, došlo zde k přenosu názvu prostředku ke kácení na vykácený objekt⁸⁸

Skalky (vrch)

- nachází se na katastru obce Nový Jimramov

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum má tvar množného čísla, odvozené od obecného jména skála příponou –ka ke koření slova
- b) Název je zdvojnásobením obecného jména skála.

⁸⁷Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 421

⁸⁸Malenínská, J.: Úvaha o apelativu „sekera“ jako prostředku a výsledku mytební činnosti. Acta onomastika, roč. 40, 1999, s. 130 - 133

Sklenský potok

- nachází se na katastru obce Sklenné

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, adjektivum je odvozeno od názvu obce Sklené příponou –ský

b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Místní jméno Sklenné vzniklo z adjektiva sklenná (ves), adjektivum k podstatnému jménu "sklo, Glas". České jméno Sklenné doprovází německé Glasr(s)dorf s disimilací Glasel(s)dorf "ves, víska sklářů", Glasdorf "sklenná ves", s analogickým -en: Glasendorf.⁸⁹

Sklenký vrch

- nachází se na katastru obce Sklenné

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, adjektivum je odvozeno od názvu obce Sklené příponou –ský

b) Motivací pojmenování je jeho poloha, nachází se na katastru obce Sklenné. Místní jméno Sklenné vzniklo z adjektiva sklenná (ves), adjektivum k podstatnému jménu "sklo, Glas". České jméno Sklenné doprovází německé Glasr(s)dorf s disimilací Glasel(s)dorf "ves, víska sklářů", Glasdorf "sklenná ves", s analogickým -en: Glasendorf.⁹⁰

Slavkovický potok

- nachází se na katastru obce Slavkovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, adjektivum slavkovický je odvozeno od názvu obce Slavkovice příponou –ský, u jmen končících na –c / -ce dochází ke stažení z –cský na -cký

b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Název obce Slavkovice byl odvozen od osobního jména Slávek příponou –ovice a souvisí patrně s purkrabím Bohuslavem⁹¹

Smetanice (les)

- nachází se na katastru obce Javorek

⁸⁹ Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 446

⁹⁰ Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 446

⁹¹ Svoboda, P., 2001, s. 171

- a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, substantivum pomnožné vzniklé transonymizací místního jména Smetanice na jiný objekt
- b) Motivací pojmenování lesa byla jeho poloha. Les vznikl na místě bývalé obce Smetanice.

Spělkovský potok

- nachází se na katastru obce Spělkov

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s adjektivem, adjektivum spělkovský je odvozeno od názvu obce Spělkov příponou –ský
- b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Název vesnice Spělkov byl odvozen od osobního jména Spělek přívlastňovací příponou -ův, resp. jejím alomorfem –ov. Osobní jméno Spělek je deminutivum k osobnímu jménu Spěl, což mohl být lokátor zakládáné vsi⁹²

Strom (vrch)

- nachází se na katastru obce Borovnice

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum, pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména strom
- b) Motivací pojmenování bylo obecné jméno strom, který mohl na vrchu osamoceně stát.

Stříbrná studánka

- nachází se na katastru obce Fryšava

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s adjektivem, adjektivum stříbrná charakterizuje studánku
- b) Motivací pojmenování byla stříbrná barva, stříbrný znamená mající šedobílou barvu, lesk jako stříbro⁹³. Při dopadu slunečních paprsků na kamínky ve studánce, zalesknou se, jako kdyby byly stříbrné. V roce 1970 u ní vyhlásil bývalý prezident Ludvík Svoboda oblast Žďárské vrchy za chráněnou krajinnou oblast.⁹⁴

Sušiny (louka)

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum má tvar množného čísla, odvozené
- b) Motivací pojmenování byla kvalita půdy, která je v těchto místech suchá.

⁹² Svoboda, P., 2001, s. 180

⁹³ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 420

⁹⁴ Svoboda, P., 2001, s. 36

Svratka (Švarcava) (řeka)

- nachází se na katastru obce Svratka, Blatiny, Herálec

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum

b) Na původ názvu řeky Svratky převažují dva názory:

1) Název je odvozen od staročeského slovesa „sworti“, tj. vracející se řeka (toto pojetí se odvolává na paralelní názvy řeky Sratka v býv. Jugoslávii a Svorotka v Rusku),

2) Název je odvozen od germánského „swarta“, tj. černá voda, z něhož mohlo vzniknout jak stč. Svrata a zdobněním dále Svratka, tak něm. Schwarza (z toho přjetím do češtiny vznikly nářeční názvy Švarcava nebo Švorcava, kterých mj. užíval pro Svratku i Petr Bezruč)⁹⁵

Sykovec (rybník)

- nachází se na katastru obce Tři Studně

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od vlastního jména Syk příponou –ovec, mužský rod přípony odpovídá mužskému rodu pojmenovaných objektů

b) Motivací pojmenování bylo pravděpodobně jméno jeho majitele.

. U Skal (louka)

- nachází se na katastru obce Javorek

a) pojmenování jednoslovné nepřímé s předložkou, substantivum má tvar 2. pádu množného čísla

b) Motivací pojmenování je poloha louky ležící v blízkosti skal.

Šibenice (vrch)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum, pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména šibenice

b) Název kopce pochází ze středověku kdy se zde vykonávalo hrdelní právo. Toto období připomíná dřevěný kříž na jeho vrcholu.⁹⁶ Šibenice je konstrukce z příčného a svislého břevna sloužící k výkonu trestu smrti oběšením⁹⁷

⁹⁵Lutterer, I., Šrámek, R., 2004, s. 249

⁹⁶<http://www.zdarskevrchy.cz/cl1801735962.htm>

⁹⁷Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 432

Široké pole (samota)

- nachází se na katastru obce Nový Jimramov

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, adjektivum široký charakterizuje místo, na kterém je objekt postaven

b) Název vznikl doslovným překladem německého názvu Breitfeld.⁹⁸

Šmídovy houštiny

- nachází se na katastru obce Vlachovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, adjektivum Šmídovy je odvozeno od příjmení aktéra události Šmída příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov, ženský rod přípony –ovy odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu, má tvar množného čísla

b) Motivací pojmenování místa v lese Ochoza byla událost z 2. 6. 1867, kdy zde byl zastřelen pytlák Josef Šmída.⁹⁹

Špimberk (samota)

- nachází se na katastru obce Zubří

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum

b) Jméno je německého původu (existuje též v podobě Špilberg, Štimperk, Šimperk apod.), jeho uspokojivý výklad nebyl dosud podán. Nejznámější je brněnský *Špilberk*. Původní význam jména *Špilberk* bývá obvykle určován jako „strážné místo, strážnice“. Potíž je však v tom, že něm. *Spiel*- nemá nikdy význam „stráž, hlídka“. Zdá se tedy pravděpodobné, že původní *Spiel*- mělo kdysi skutečně význam „hra“ a že *Spielberg* bylo vlastně krycí označení pro strážná místa.¹⁰⁰

Štarkov (skalní útvar)

- nachází se na katastru obce Jimramovské Paseky

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum

⁹⁸Svoboda, J. F., 1948, s. 85

⁹⁹Svoboda, P., 2001, s. 198

¹⁰⁰Lutterer, I., Šrámek R., 2004, s. 250

b) Na skalách jsou patrné zbytky hradu Skály, zaniklého v 1. polovině 15. století, jeho původní majitelé, páni z Javorka ho prodali pánům ze Stařechovic. Páni ze Stařechovic hrad nově vystavěli a nazvali ho Stařechovice. Název postupně zlidověl a byl zkrácen na Štarkov.¹⁰¹

Štarkovice (louka)

a) pojmenování jednoslovné přímé, pomnožné podstatné jméno vzniklé transonymizací místního jména Štarkovice na jiný objekt

b) Motivací pojmenování louky je její poloha, nachází se na místě bývalé osady Štarkovice.

Teplá (vrch)

- nachází se na katastru obce Krátká

a) pojmenování jednoslovné přímé, zpodstatnělé přídavné jméno

b) Motivací pojmenování vrchu je jeho poloha, má název podle původního názvu obce, u které leží.¹⁰² Obec Teplá dostala svůj název podle názvu lesa, na jehož místě vznikla.¹⁰³

Trnka (rybník)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, substantivum; pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména trnka

b) Motivací pojmenování bylo pravděpodobně to, že kolem rybníka rostly trnky. Trnka je trnitý keř s bílými kvítky.¹⁰⁴

Tři smrky (vrch, 776 m)

- nachází se na katastru obce Vlachovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s číslovkou, substantivum má tvar 1. pádu množného čísla

b) Na vrcholu vrchu stávaly tři vysoké smrky, které byly typické pro orientaci.

U tří srnců (památný kámen)

- nachází se na katastru obce Koníkov

a) pojmenování dvouslovné nepřímé s předložkou a číslovkou, substantivum má tvar 2. pádu množného čísla

¹⁰¹<http://www.zdarskevrchy.cz/view.php?cislocianku=2006031701>

¹⁰²Svoboda, P., 2001, s. 74

¹⁰³Hosák, L., Šrámek, R., 1970, s. 447

¹⁰⁴Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 455

b) Motivace pojmenování vychází z pověsti o tom, jak zde hrabě Mitrovský v minulém století zastřelil jednou ranou tři srnce.¹⁰⁵

Na vrších (vrch)

- nachází se na katastru obce Sněžné

a) pojmenování jednoslovné přímé s předložkou, substantivum má tvar 6. pádu množného čísla

b) Motivací pojmenování je pravděpodobně jeho poloha.

Vališů kopec (Vališáky)

- nachází se na katastru obce Jiříkovice

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem, nespisovné; přívlastňovací přídavné jméno je odvozeno od příjmení Vališ nářeční přívlastňovací příponou –ů, znamená též Vališův kopec

b) Motivací pojmenování je jméno jeho majitele.

Vávrova skála (749 m)

- nachází se na katastru obce Pohledec

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem, přídavné jméno je odvozeno od příjmení Vavra příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov ke kořeni slova, ženský rod přípony –ova odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

b) Motivací pojmenování je jméno jejího majitele.

Věcovský potok

- nachází se na katastru obce Věcov

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, adjektivum věcovský je odvozeno od názvu obce Věcov příponou –ský

b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče. Název obce Věcov pochází pravděpodobně od tehdy (1392) užívaného osobního jména Viec¹⁰⁶

Vitulka (studánka)

- nachází se na katastru obce Tři Studně

¹⁰⁵Svoboda, P., 2001, s. 66

¹⁰⁶Svoboda, J. F., 1948, s. 85

- a) pojmenování jednoslovné přímé, odvozené, hypokoristické substantivum k složenému osobnímu jménu Vítězslava
- b) Studánka Vitulka byla pojmenována po první české dirigentce Vítězslavě Kaprálové. Každoročně se zde koná slavnost Otvírání studánek.¹⁰⁷

Vlčí kámen (pomník)

- nachází se na katastru obce Lísek

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, adjektivum vlčí odvozeno od podstatného jména vlk změnou kmenové souhlásky *k* v *č* a příponou –í
- b) Motivací pojmenování je pověst o tom, že zde byl v roce 1830 zastřelen pravděpodobně poslední vlk na Vysočině. Zastřelený vlk byl vycpán a byl donedávna ukazován na hradě Pernštejně¹⁰⁸

Vlčkovice (louka)

- nachází se na katastru obce Fryšava

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum (mn. č.) vzniklé transonymizací místního jména Vlčkovice na jiný objekt
- b) Motivací pojmenování je její poloha. Nachází se na místě bývalé vesnice Vlčkovice, jejíž název vznikl příponou –ovice k osobnímu jménu Vlček, což je deminutivum k osobnímu jménu Vlk, které vzniklo toponymizací obecného podstatného jména vlk. Název osady Vlčkovice znamenal „ves lidí Vlčkových“.¹⁰⁹

Vojtěchovský potok

- nachází se na katastru obce Vojtěchov

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem, adjektivum je odvozeno od názvu obce Vojtěchov příponou –ský
- b) Vodní tok je pojmenován podle místa, od něhož nebo k němuž teče Název obce Vojtěchov vznikl přívlastňovací příponou –ův, resp. jejím alomorfem –ov k osobnímu jménu Vojtěch. Vojtěch byl synem Štěpána z Medlova, držitele panství. Lidová etymologie vypráví příběh o

¹⁰⁷http://www.e-vysocina.cz/cgi-bin/macro.file/tur_obec.mbr/REPORT?obec=000086

¹⁰⁸ Svoboda, P., 2001, s. 90

¹⁰⁹ Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 724

lokátorovi Vojtěchovi, který chytiv v pohraničním hvozdě zubra, odpočíval s ním na místě dnešní vsi cestou na Pernštejn (odtud prý i zubr v pernštejnském znaku).¹¹⁰

Vyhlídka (skalní útvar)

- nachází se na katastru obce Studnice

a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum, pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména vyhlídka

b) Motivací pojmenování by mohl být fakt, že z vrcholu útvaru je pěkná vyhlídka do okolí.

Vysoká studna

- nachází se na katastru obce Herálec

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, adjektivum vysoký charakterizuje daný objekt

b) Motivací pojmenování studny je její vlastnost. Vysoký znamená velký na výšku¹¹¹, v případě studny to pravděpodobně znamená i velkou hloubku.

Vysoký kopec (805 m)

- nachází se na katastru obce Podlesí

a) a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, adjektivum vysoký charakterizuje daný objekt

b) Motivací pojmenování kopce je jeho vlastnost. Vysoký znamená velký na výšku¹¹²

Záleský potok

- nachází se na katastru obce Krásné

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s adjektivem, adjektivum záleský vzniklo univerbizovanou předložkovou konstrukcí ze spojení slov za lesem

b) Motivací pojmenování je poloha objektu, potok teče za lesem.

Zelenkův vrch

- nachází se na katastru obce Javorek

¹¹⁰Hosák, L., Šrámek, R., 1980, s. 736

¹¹¹Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 520

¹¹²Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 520

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné jméno ve spojení s přídavným jménem, přívlastňovací přídavné jméno zelenkův je odvozeno od příjmení majitele příponou –ův
- b) Motivací pojmenování vrchu je jméno jeho dřívějšího majitele.

Zichovec (vrch)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum odvozené od osobního jména Zich příponou –ovec, mužský rod přípony odpovídá mužskému rodu pojmenovaného objektu
- b) Motivací pojmenování vrchu je jméno jeho majitele.

Zuberský rybník

- nachází se na katastru obce Zubří

- a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, přídavné jméno zuberský je odvozeno od názvu obce Zubří příponou –ský ke kořeni slova
- b) Motivací pojmenování je jeho poloha. Rybníky jsou pojmenovány podle místa, v jehož katastru nebo blízkosti se nachází. Název obce Zubří je odvozeno z přídavného jména *zubří* a znamená „místo, kde se vyskytují zubři, popř. kde byl uloven zubr“.¹¹³

U Žida (vrch)

- nachází se na katastru obce Herálec

- a) pojmenování jednoslovné nepřímé s předložkou, podstatné jméno má tvar 2. pádu jednotného čísla
- b) Motivací pojmenování je vlastnictví kopce (pozemku) osobou, která je v pomístním jméně vyjádřena.¹¹⁴

Žabinec (rybník)

- nachází se na katastru obce Nové Město na Moravě

- a) pojmenování jednoslovné přímé, substantivum, pojmenování vzniklo pouhou toponymizací obecného podstatného jména žabinec
- b) Motivací pojmenování byl pravděpodobně fakt, že rybník byl zarostlý žabincem. Žabincem označujeme drobné rostlinstvo ve stojatých vodách¹¹⁵

¹¹³Lutterer, I., Šrámek R., 2004, s. 295

¹¹⁴Svoboda, J. F., 1948, s. 89

Žákova hora (809 m)

- nachází se na katastru obce Fryšava

a) pojmenování dvouslovné přímé s přívlastkem shodným, obecné podstatné jméno ve spojení s přídavným jménem, přivlastňovací přídavné jméno je odvozeno od podstatného jména *žák* příponou *-ův*, resp. jejím alomorfem *-ov*, ženský rod přípony *-ova* odpovídá ženskému rodu pojmenovaného objektu

b) Na přelomu 13. a 14. století vysílal žďárský klášter své žáky do těchto končin k meditačním pobytům¹¹⁶, pomístní jméno se formálně přichýlilo k posesivnímu typu odvozeného od obecného jména (sémantická a formální stránka je tak v rozporu).

¹¹⁵ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, 1994, s. 585

¹¹⁶ Svoboda, P., 2001, s. 36

5. Významové členění pomístních jmen Žďárských vrchů na území

Novoměstsko

Významové členění pomístních jmen bylo prováděno podle podrobného významového třídění toho, co je v pomístních jménech zachyceno, který vypracoval prof. V. Šmilauer a který uvedl ve svém příspěvku *Třídění pomístních jmen* v ZMK z roku 1972.¹¹⁷ Je zde uváděno základní Šmilauerovo roztržnění, do kterého byly dosazeny příklady pomístních jmen z mikroregionu Novoměstsko.

I. Obecné vztahy a vlastnosti:

1. **Poloha:** *Bezděkov, Blatinský potok, Bohdalec, Bohdalecká skála, Bratroňovice, Brušovský potok, Břímovka, Mezi brody, U Bezděkova, U bílého kříže, U buka, Pod jimramovskou cestou, Fryšavský potok, Hamřiště, Holcovský potok, Cihelský potok, Klečkovský rybník, Koníkov, Koutní les, Krásenské polesí, Krásenský potok, Kyšperský potok, Kyšperský rybník, U Křivého javora, Lisovská skála, Malínská skála, Maršovický kopec, Maršovický potok, Medlovský rybník, Milovský potok, Milovský rybník, Na Maňkovech, U Mrázků, Na nivách, Nedvědička, Ochozský potok, Olešenský potok, Olešná, Pasecká skála, Pohledecká skála, V pivničkách, U rudy, U rumunské kapličky, U Rumpoldova mlýna, Samotínský kopec, Sklenský potok, Sklenský vrch, Slavkovický potok, Smetanice, Spělkovský potok, U Skal, Štarkovice, Teplá, Věcovský potok, Vlčkovice, Vojtěchovský potok, Záleský potok, Zuberský rybník*
2. **Velikost:** *Krátký, Malé Michovy, Velké Michovy, Široké pole, Vysoká studna, Vysoký kopec*
3. **Podobnost: vnější (tvar, metafora):** *Hora, Hřeben, Chobotský potok, Klobouk, Pec*
vnitřní (metonymie): *Sekera, Vyhlídka, Prosička, Sekaniny*
4. **Barva a podobné vlastnosti:** *Bílá skála, Bílý potok, Bystřice, Černá skála, Černý potok, Černý rybník, Holý vrch, Křivka, Křivý javor, Loučný kopec, Stříbrná studánka,*
5. **Stáří:** *Nový rybník*
6. **Jiné vlastnosti:** *Devět skal, Dvouhrázník, Obora, Ochoza, Tři smrky*

II. Země:

1. **Vyvýšeniny, Křib, Křiby, Na skále, Skalky, Na vrších**
2. **Půda:** *složení půdy: Kamenice*

¹¹⁷ Šmilauer, V.: *Třídění pomístních jmen*, ZMK 13, 1972, s. 171 - 204

kvalita půdy: Sušiny

III. Rostlinstvo:

1. Porosty a jednotlivé rostliny: *Březový vrch, Křovina, Rokytka, Řásenský potok, Řásník, Strom, Trnka, Žabinec*

IV. Zvířectvo:

1. Volně žijící: *Bobrůvka, Jelení skalka, Jelenka, Pernštejn, U tří srnců, Vlčí kámen,*

V. Člověk:

1. Vztahy majetkové a jiné: *Borovičkova skála, Brožova skalka, Buchtův kopec, Čáslav, Drátenická skála, Eleonorka, Hadačův kopec, Hanusův kopec, Holcova studna, Holubka, Hudecká skalka, Jelínkův les, Kazimírův rybník, Kněžovec, Líbalův kopec, Metodka, Michova hora, Mišánka, Mrkosovec, Obecní les, Panský rybník, Pernovka, Pickov, Sykovec, Šmídovy houštiny, Vališův kopec, Vávrova skála, Vitulka, , Zelenkův vrch, Zichovec, U Žida, Žákova hora*
2. Lidská práce: *Bradelský rybník, Cihelský rybník*

VI. Jména nejasná: *Barborka, Kaňásky, Němec (Plameňák), Pechráč, Svratka, Špimberk, U osla*

6. Výskyt předložek v pomístních jménech Žďárských vrchů na území Novoměstsko a jejich frekvence

Předložky, vyskytující se v pomístních jménech Žďárských vrchů na území Novoměstsko, byly uspořádány do následující tabulky, ve které je zároveň uveden i jejich počet, druh pojmenování (přímé a nepřímé) a motivace použití dané předložky. Hlavním zdrojem pro vypracování této tabulky byla publikace *Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*. Definice přímých a nepřímých pomístních jmen byly použity z publikace *Pomístní jména v Čechách*.

Předložka	Počet	Druh pojmenování	Motivace použití předložky
Na	4	přímé	pojmenovaný objekt je určen polohou identickou s polohou relačního objektu, vyjadřuje polohu, např. <i>Na Maňkovech</i>
V	1	přímé	pojmenovaný objekt je určen polohou identickou s polohou relačního objektu, vyjadřuje polohu, např. <i>V Pivničkách</i>
U	12	nepřímé	pojmenování bylo zvoleno podle polohy k majetku osoby v anoikonymu vyjádřené, např. <i>U Žida, U Mrázků</i> , PJ vyjadřují skutečnost, že v těchto místech jistá osoba bydlí, nebo že jí okolní pozemky patří, předložka <i>u</i> vyjadřuje polohu
Mezi	1	nepřímé	vyjadřuje polohu, např. <i>Mezi brody</i>
Pod	1	nepřímé	vyjadřuje polohu, např. <i>Pod jimramovskou cestou</i>

7. Pomístní jména Žďárských vrchů na území Novoměstsko vzniklá odvozováním příponami

Náplní této kapitoly je uspořádat do přehledné tabulky nejčastější přípony, kterými se tvoří pomístní jména Žďárských vrchů na území Novoměstsko. Pomístní jména vznikají z obecných jmen a z vlastních jmen, tzn. ze jmen osobních, místních a pomístních. Hlavní inspirací pro vypracování této kapitoly byla publikace *Pomístní jména v Čechách*, pro určení významu jednotlivých přípon byla oporou *Příruční mluvnice češtiny*, kapitola Slovtvorba.

Souhrnně lze říci, že ze jmen obecných a vlastních se tvoří odvozením příponami pomístní jména ve formě substantiva (např. *Holubka, Bohdalec, Vlčkovice, Sykovec, Křovina, ...*) nebo adjektiva či substantivizovaného adjektiva (např. *Buchtův kopec, Vávrova skála, U Rumpoldova mlýna, Bobrová, Krátký, ...*).

Příponové odvozeniny vystupují v pomístních jménech v nominativu (přímé pojmenování), např. *Metodka* – pojmenování vrchu podle dřevěné rozhledny, která na něm stála a kterou tam postavil Metoděj Koutník.

Je-li příponová odvozenina adjektivem, vystupuje v pomístních jménech vždy jako rozvíjející člen substantiva (dvouslovná pomístní jména), např. *Šmídovy houštiny* - místo v lese Ochoza dostalo svůj název podle události z 2. 6. 1867, kdy zde byl zastřelen pytlák Josef Šmída, *U rumunské kapličky* - stávala zde dříve dřevěná kaplička, postavená rumunským vojskům, která se zúčastnila osvobození zdejších obcí v roce 1945, ...

Některými příponami se tvoří pomístní jména ze jmen obecných i vlastních. Jiné přípony jsou typické pouze pro tvoření z obecných jmen (A) a jiné pro tvoření z vlastních jmen (B). U vlastních jmen dále rozlišujeme, z jakého vlastního jména bylo pomístní jméno utvořeno. Druhy vlastních jmen jsou uvedeny zkratkami, a to: OJ = osobní jméno, MJ = místní jméno, PJ = pomístní jméno.

7. 1 Pomístní jména ve formě substantiva:

- **ec:** A) Odvozeno z obecného jména, vyskytuje se u jmen pozemků – např. *Planec* – název vrchu odvozený od obecného jména planina.

- **ovec:** A) Odvozeno z obecného jména, vyskytuje se ve jménech rybníků, např. rybník *Kněžovec*

B) Odvozeno z vlastního jména, a to OJ, vyskytuje se ve jménech rybníků a zalesněných vrchů, např. rybník, *Sykovec*, *Zichovec*, vrch *Mrkosovec*.

Mužský rod přípony odpovídá mužskému rodu pojmenovaných objektů. Příponou je vyjádřen majetnický vztah, případně jiný vztah k osobě.

-jb: B) Odvozeno z vlastního jména, a to z OJ, vyskytuje se u jmen pozemků. Jde o pozemky kdysi dávno patřící příslušné osobě, např. *Čáslav* – samota – její název je odvozen od osobního jména Čáslav přivlastňovací příponou *-jb* a znamenala Čáslavův dům. Příponou je vyjádřen majetnický vztah.

-ka: A) Odvozeno z obecného jména, vyskytuje se ve jménech potoků, např. *Blatka*, *Loučka*, *Rokyta*, vyjadřuje charakter potoka.

B) Odvozeno z vlastního jména a to: a) z OJ, vyskytuje se u jmen pozemků, vrchu, potoků a studánek např. louka *Pernovka*, , vrch *Holubka* a vrch *Metodka*, potok *Bezděčka* a *Mišánka*, studánka *Eleonorka* a *Vitulka*, příponou je vyjádřen majetnický, popř. jiný vztah

b) z MJ, „tímto způsobem se tvoří jména vodních toků, a to podle sídliště, od něhož či k němuž vodní tok teče“¹¹⁸, např. *Nedvědička* – řeka, jejíž jméno je odvozeno od názvu městečka Nedvědice, potok *Břímovka*.

„U objektů ženského rodu by mohlo jít též o příponu univerbizační, což by byla obdoba univerbizační přípony *-ák* u objektů mužského rodu.“¹¹⁹, např. louka *Jelenka*

-ák: Univerbizační přípona, tvoří pojmenování hovorové povahy. Při tvoření z podstatných jmen vzniká touto příponou substantivum z adjektiva přivlastňovacího, např. *Hanusův kopec* neboli *Harusák*, *Kazimírův rybník* neboli *Kazmírák*, *Cihelský rybník* neboli *Cihelňák*

¹¹⁸ Olivová-Nezbedová, L., Knapová, M., Malenínská J., Matúšová, J., 1995, str. 62

¹¹⁹ Olivová-Nezbedová, L., Knapová, M., Malenínská J., Matúšová, J., 1995, str. 62

Přehledná tabulka tvoření pomístních jmen ve formě substantiva odvozováním příponami:

Příponou	Tvoří se z	Jméno se vztahuje na objekty	Příklad
-ec	OJ	pozemky	<i>Bohdalec (Bohdal)</i>
-ovec	obecného jména	rybníky	<i>Kněžovec (kněz)</i>
	OJ	rybníky zalesněné vrchy	<i>Zichovec (Zich)</i> <i>Mrkosovec (Mrkos)</i>
-jb	OJ	pozemky	<i>Čáslav (Čáslav)</i>
-ka	obecného jména	potoky	<i>Rokyta (rokyta)</i>
	OJ	pozemky vrchy potoky studánky	<i>Pernovka (Perno)</i> <i>Metodka (Metoděj)</i> <i>Mišánka (Mišán)</i> <i>Vitulka (Vítězslava)</i>
-ák	obecného jména	rybníky	<i>Cihelňák (Cihelský rybník)</i>
	OJ	pozemky rybníky	<i>Harusák (Harusův kopec)</i> <i>Kazmírák (Kazimůřův rybník)</i>

Následující přípony, kterými se dále tvoří pomístní jména ve formě substantiva, se ve slovotvorném rozboru vyskytují pouze jednou, nanejvýš dvakrát, proto nebyly zařazeny do tabulky: z obecných jmen příponami: -iště (louka *Hamřiště*), -ina (vrch *Křovina*), -ník (rybníky *Řásník* a *Dvouhrázník*), z přídavných jmen příponami -ice (řeka *Bystřice*, vrch *Kamenice*), -ina v množném čísle (louka *Sušiny*) -áč (vrch *Pechráč*) a ze sloves příponami: -ička (vrch *Prosička*), -ina v množném čísle (louka *Sekaniny*).

7. 2 Pomístní jména ve formě adjektiva nebo substantivizovaného adjektiva:

-ský, -ská, -ské

(-cký, -cká, -cké): A) Odvozeno z obecního jména, vyskytuje se ve jménech rybníků (Panský rybník, Bradelský rybník), potoků (Řásenský potok), vyjadřuje se jí vztah k osobě, charakter objektu

B) Odvozeno z vlastních jmen, a to: a) z OJ, vyskytuje se ve jménech vyvýšenin, vyjadřuje se jí vztah k osobě, např. *Drátenická skála, Hudecká skalka.*

b) Odvozeno z MJ, velmi časté je toto tvoření u názvů vodních toků, rybníků a cest, u názvů vyvýšenin a názvů pozemků, např., *Bohdalecká skála, Krásenské poleší.*

„Vodní toky jsou pojmenovány podle sídliště, od něhož nebo k němuž vodní tok teče (*Blatinský potok* – nachází se na katastru obce Blatiny), rybníky podle sídliště, v jehož katastru (jde-li o obec) nebo v jehož blízkosti (jde-li o osadu nebo místní část) rybník leží (*Zuberský rybník*), cesty mají název podle sídliště, ke kterému vedou (*Jimramovská cesta*), V případě vyvýšenin je název dán podle sídliště, v jehož katastru (jde-li o obec) nebo v jehož blízkosti (jde-li o osadu nebo místní část) vyvýšenina leží (*Bohdalecká skála, Lisovská skála*).

U názvů pozemků jde nejčastěji o dvě motivace, a to: 1. o polohu směrem k sousední obci nebo o polohu přímo u katastrálních hranic se sousední obcí (jde-li o obec), o polohu v blízkosti sousední osady či místní části (jde-li o osadu či místní část), 2. o majetnický vztah, tj. pozemek v katastru jedné obce je nebo byl majetkem hospodářů (nebo obecním apod.) z obce jiné.“¹²⁰

c) Odvozeno z PJ, vyskytují se u jmen pozemků, potoků, rybníků, cest, např. *Ochozský potok* – protéká lesem Ochoza, *Holcovský potok* – vytéká z Holcovy studny.

-ův/ -ova/ -ovo:

A) Odvozeno z obecného jména, vyskytuje se u všech objektů pomístních jmen vyjadřuje majetnický vztah, např. *Žákova hora*

B) Odvozeno z vlastních jmen, a to z OJ, vyjadřuje majetnický vztah *Zelenkův vrch, Buchtův kopec, Borovičkova skála*, nebo vyjádření jiného vztahu k osobě, např. *Šmídovy houštiny* - místo v lese Ochoza dostalo svůj název podle události z 2. 6. 1867, kdy zde byl zastřelen pytlák Josef Šmída.

¹²⁰ Olivová-Nezbedová, L., Knapová, M., Malenínská J., Matušová, J., 1995, str. 67

-ů: Nářeční přípona, tvoří se jí pomístní jména z OJ, vyjadřuje majetnický vztah, např. *Hadačů kopec*, znamená též *Hadačův kopec*.

Přehledná tabulka tvoření pomístních jmen ve formě adjektiva nebo substantivizovaného adjektiva odvozováním příponami:

Příponou	Tvoří se z	Jméno se vztahuje na objekty	Příklad
-ský, -ská, -ské (-cký, -cká, cké):	obecného jména	rybníky potoky	<i>Panský rybník (pán)</i> <i>Řásenský rybník (řasa)</i>
	OJ	vyvýšeniny	<i>Hudecká skalka (Hudec)</i>
	MJ	potoky rybníky cesty	<i>Blatinský potok (Blatiny)</i> <i>Medlovský rybník (Medlov)</i> <i>Jimramovská cesta (Jimramov)</i>
	PJ	potoky	<i>Ochozský potok (Ochoza)</i>
-ův/ -ova/ -ovo:	obecného jména	všechny objekty	<i>Žákova hora (žák)</i>
	OJ	všechny objekty	<i>Borovičkova skála (Borovička)</i>
-ů:	OJ	všechny objekty	<i>Vališů kopec (Vališův kopec)</i>

Následující přípony, kterými se dále tvoří pomístní jména ve formě adjektiva nebo substantivizovaného adjektiva, se ve slovtvorném rozboru vyskytují pouze jednou, nanejvýš dvakrát, proto nebyly zařazeny do tabulky: z obecných jmen příponami: **-ový** (*Březový vrch*), **-ní** (*Koutní les*), **-ný** (*Loučný kopec*).

Závěr:

V této diplomové práci byly popsány pomístní názvy CHKO Žďárské vrchy a mikroregionu Novoměstsko dle zadání diplomové práce.

První kapitola uvádí obecnou lokalizaci a charakteristiku vybrané oblasti. Z uvedených faktů vyplývá, že na tvorbu pomístních jmen má kromě krajinného rázu mj. i vliv osidlování oblasti německými osadníky, po kterých zde zbylo několik názvů obcí (např. Fryšava, Herálec), řek (např. Fryšávka, Svratka – lidově Švarcava) a četná příjmení, která byla časem počeštěná.

Ve druhé kapitole najdeme obecné informace o tom, co je onomastika, jaké jsou její hlavní oddíly, co je toponomastika, na jaké skupiny se dělí, co jsou anoikonyma, z jakého důvodu vznikla, jak je dělíme a jakým způsobem se tvoří.

Od třetí kapitoly dále se již pracuje se sebranými pomístními jmény.

Ve třetí kapitole najdeme druhové rozdělení pomístních jmen vyskytujících se na území mikroregionu Novoměstsko. Pomístní jména měla být rozdělena do pěti druhů. Po zařazení shromážděných pomístních jmen do skupin bylo zjištěno, že ve vybrané oblasti se nenachází žádná hodonyma. Bývají sice používána v mluvené řeči obyvatel, podílí se na pojmenování jiných objektů např. název lesa *Pod jimramovskou cestou*, ale nikdo je nezanesl do katastrální ani do turistické mapy.

Dalším dílčím závěrem této kapitoly je fakt, že největší zastoupení mají v této oblasti oronyma, dále hydronyma, agronyma a nejmenší zastoupení mají jména jednotlivých předmětů důležitých pro orientaci. Na tomto výsledku není nic zvláštního. Oronyma jsou jména tvarů členitostí zemského povrchu (terénních tvarů), tj. vyvýšeniny, kopce, skály, skalní útvary, a jména úbočních a údolních tvarů, tj. doliny, strže, jámy, kterých se ve Žďárských vrších nachází velký počet.

Ve čtvrté kapitole byl sestaven přehled pomístních jmen s uvedením jejich formální a sémantickomotivační charakteristiky. Je zde uvedeno celkem 160 pomístních jmen. Výsledky z této kapitoly vyplývající jsou jedny z nejdůležitějších výsledků diplomové práce:

1. Formální stránka pomístních jmen:

81 pojmenování je dvouslovných, z nich 6 s předložkou, 79 pojmenování je jednoslovných z nich 13 s předložkou. Ze slovních druhů v nich nalezneme podstatná jména, přídavná jména, řídce zpodstatnělá přídavná jména, číslovky a předložky.

Jednoslovná pomístní jména mají tvar substantiva nebo substantivizovaného adjektiva. Vznikají z obecných a vlastních, tj. osobních, místních a pomístních, jmen derivací, transonymizací, toponymizací, na základě metaforické nebo metonymické souvislosti, kompozicí a přejímáním z cizích jazyků. Nejpočetnějším způsobem tvoření pomístních jmen byla derivace, a to sufixace. Nejčastější přípony, kterými jsou jednoslovná pomístní jména utvořena, a jejich význam uvádí sedmá kapitola. Majetnický vztah vyjadřují přípony *-ovec*, *-jv*, a *-ka*. Transonymizace je přenos pojmenování objektu na jiný objekt. Nejčastěji jsou tímto způsobem pojmenovány pozemky (lesy, louky, vrchy). Své jméno dostaly buď podle zaniklé osady, na jejímž místě se nachází (např. les *Bratroňovice*, louka *Vlčkovice*), nebo podle osady, v jejíž blízkosti leží (např. vrch *Koníkov*, vrch *Olešná*). Toponymizací jsou pojmenovány objekty, jejichž charakter vyjadřují obecná jména - obecná jména se stala vlastními jmény (např. vrch *Šibenice*, *Kalvárie*, *Strom*). Některé objekty jsou pojmenovány podle metaforické souvislosti, a to podle tvaru (např. vrch *Hřeben*, *Klobouk*, skalní útvar *Pecen*), jiné podle metonymické, vnitřní, souvislosti (např. vrch *Sekera*, skalní útvar *Vyhlička*). Několik pomístních jmen bylo přejato z cizího jazyka, resp. z němčiny - adaptovala se do češtiny (např. skalní útvar *Pernštejn*, samota *Špimberk*, řeka *Fryšávka*). Kompozicí vzniklo pouze jediné pomístní jméno ze seznamu a to rybník *Dvouhrázník*.

Dvouslovná pomístní jména se skládají z přídavného jména spojeného s druhovým apelvem - pro hydronyma *potok*, *rybník*, *studna*, *studánka*; pro oronyma *skála*, *skalka*, *kopec*, *vrch*, *hora*; pro agronyma *les*, *polesí*, *pole*; pro hodonyma *cesta*. Přídavná jména užitá ve dvouslovných názvech jsou utvořena z obecných a vlastních, tj. osobních, místních a pomístních, jmen většinou derivací (sufixací) příponami *-ský*, *-ův*, *-ů*. Příponami se vyjadřuje majetnický nebo jiný vztah objektu k osobě, jejíž jméno název obsahuje, a poloha objektu. Dále se v přídavných jménech vyskytuje označení barev - *bílá*, *černá*, *stříbrná*. Některá přídavná jména jsou utvořena ze jmen zvířat *Jelení skalka*, *Vlčí kámen*, jinými přídavnými jmény se rozlišuje velikost objektu, např. *Malé Michovy*, *Velké Michovy*, stáří objektu *Nový rybník*, vlastnictví *Obecní les*, *Panský rybník* a jiné vlastnosti objektu *Březový vrch*, *Holý vrch*, *Křivý javor*, *Loučný kopec*, *Koutní les*.

V pomístním názvosloví vybrané oblasti převažují přímá pojmenování. Přímé názvy pojmenovávají samotný objekt. Základní podobou těchto názvů je tvar v nominativu, v některých případech jsou i v předložkových pádech s předložkami *na*, *v*. Nepřímé názvy pojmenovávají objekt podle polohy k jinému objektu, nejčastěji je tvoří předložkové názvy. Předložkami vyskytujícími se v PJ Žďárských vrchů se blíže zabývá šestá kapitola. Všechny zde uvedené předložky vyjadřují polohu daného objektu. Předložky *na*, *v* se od předložek *u*, *mezi*,

pod liší tím, že označují přímá pomístní jména, tj. pojmenovávají nesídlištní objekt podle nějakého rysu jemu vlastnímu (např. *Na Maňkovech* – trať se nachází na místě bývalé osady Mankov). Předložky *u*, *mezi*, *pod* označují nepřímá pomístní jména, tj. pojmenovávají nesídlištní objekt podle objektu jiného, který je označen buď apelativem (např. *U bílého kříže*, *U buka*, *U rumunské kapličky*, *Mezi brody*, *Pod jimramovskou cestou*) nebo vlastním jménem (např. *U Mrázků*, *U Žida*).

Z tvaroslovného hlediska se v této oblasti žádné výrazné odchylky od spisovné češtiny nevyskytují, pouze u pojmenování *U buka*, *U Křivého javora* je u druhého pádu, rodu mužského neživotného, podle vzoru hrad koncovka -a, může za to kolísání mezi historicky staršími tvary na -a a mladšími tvary na -u, jedná se o nespisovný tvar.

Z hlediska slovotvorného zde najdeme nářeční přípony -ovec a -ů, kterými je vyjádřen majetnický vztah k osobě. Příponou -ovec odvozujeme pomístní jména z vlastních i z obecných jmen (např. *Kněžovec*, *Zichovec*, *Mrkosovec*), označují jména rybníků a vrchů. Příponou -ů odvozujeme přivlastňovací přídavná jména z vlastních jmen, označují všechny objekty (např. *Hadačů kopec*, *Líbalů kopec*, *Vališů kopec*), přípona -ů má stejný význam jako přivlastňovací přípona -ův.

Z lexikálního hlediska jsou nám nápadná jména Křib a Křiby. Nářeční Křib má význam "kopec", rozšíření jeho použití na území České republiky dokládá mapka ČR v příloze 2.

2. Sémantická (obsahová, významová) stránka pomístních jmen:

V pomístním názvosloví CHKO Žďárské vrchy a části mikroregionu Novoměstsko se odráží celkový ráz krajiny, hustá říční síť, složení půdy - pomístní jména pojmenovávají vrchy, skály, skalní útvary, potoky, řeky, rybníky, studny, studánky, lesy, louky, pole, cesty, tratě.

Z významového členění jmen uvedeného v kapitole pět vyplývá, že hlavními pojmenovávacími motivy pomístních jmen v dané oblasti jsou: 1. obecné vztahy a vlastnosti, a to: poloha (louka *U Bezděkova*, *Krásenské polesí*, trať *Na Maňkovech*, *Ochozský potok*), velikost (potok *Krátký*, les *Malé Michovy*, *Velké Michovy*), podobnost - vnější (skalní útvar *Pecen*, vrch *Klobouk*) a vnitřní (vrch *Sekera*), barva (*Bílý potok*, *Černá skála*), stáří (*Nový rybník*) a jiné vlastnosti (např. *Holý vrch*, *Křivý javor*, *Loučný kopec*), 2. země, a to: vyvýšeniny (*Na vrších*, *Na skále*), půda - z hlediska jejího složení (vrch *Kamenice*) a kvality (louka *Sušiny*), 3. rostlinstvo (vrch *Křovina*, rybník *Trnka*, potok *Rokytky*), 4. zvířectvo (*Jelení skalka*), 5. člověk - z hlediska majetkových (*Borovičková skála*, *Buchtův kopec*) a jiných vztahů (*Šmídovy houštiny*) a z hlediska lidské práce (*Cihelský rybník*). U několika pomístních jmen zůstala motivace nejasná.

Z výše uvedených pojmenovávacích motivů je zajímavý motiv polohy. Pomístní jména jsou nejčastěji utvořena z místních (*Blatinský potok*) a pomístních jmen (*Ochozský potok*), podle polohy k jinému objektu (*U rumunské kapličky*) a podle zaniklé osady (*Malínská skála, Bohdalec*), která se na jejich místě dříve nacházela. Pojmenování podle místních a pomístních jmen má své výhody, můžeme dané místo snadno lokalizovat na mapě, usnadňují orientaci na mapě. Pomístní jména pojmenovaná podle zaniklých osad uchovávají doklad o tom, že se zde daná osada nacházela, slouží tedy jako historický pramen osidlování oblasti.

Motiv rostlin se objevuje u pojmenování pozemků, potoků a rybníků. Pozemky jsou pojmenovány většinou podle porostu, jenž se na nich nachází. Druh dřeviny nebo rostliny, který je základem pojmenování potoka nebo rybníka, se nemusí vyskytovat podél celého objektu, ale třeba jen v určitém místě, jež si potřeboval člověk zapamatovat.

Dalším významným pojmenovacím faktorem vyskytujícím se v této oblasti je pojmenování z hlediska majetkových a jiných vztahů, např. podle aktéra události spjatého s daným místem (*Šmídovy houštiny*), podle významné osobnosti, která v této oblasti žila (*Vitulka* - podle Vítězslavy Kaprálové), podle stavitele objektu (*Metodka*).

Diplomovou prací byly zjištěny zajímavé skutečnosti o výskytu, stavbě, tvorbě a složení pomístních jmen na území Žďárských vrchů a mikroregionu Novoměstsko, jež vypovídají o zdejší krajině a jejích obyvatelích.

Seznam použité literatury:

Odborná literatura:

- Grepl, M., Hladká, Z., Jelínek, M., Karlík, P., Krčmová, M., Nekula, M., Rusínová, Z., Šlosar, D.: Příruční mluvnice češtiny, NLN, Praha 2003
- Profous, A.: Místní jména v Čechách, Díl I. A – H, Praha 1954
- Profous, A.: Místní jména v Čechách, Díl II. Ch – L, Praha 1949
- Hosák, L., Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku I A – L, Academia Praha 1970
- Hosák, L., Šrámek, R.: Místní jména na Moravě a ve Slezsku II M – Ž, Academia Praha 1980
- Lutterer, I., Šrámek R.: Zeměpisná jména v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, nakl. Tobiáš Havlíčkův Brod 2004
- Olivová-Nezbedová, L., Knapová, M., Malenínská J, Matúšová, J.: Pomístní jména v Čechách, AV ČR, Praha 1995
- Šmilauer, V.: Úvod do toponomastiky. Praha, SPN 1963
- Šrámek, R.: Úvod do obecné onomastiky. Brno, Masarykova univerzita 1999
- Pleskalová, J.: Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku, H & H, Jinočany 1992
- Štěpán, P.: Označení barev a jejich užití v toponymii Čech, UK v Praze, FF, Praha 2004
- Svoboda, J. F.: Novoměstský okres, soubor Vlastivěda moravská, Brno 1948
- Čech L., Šumpich J., Zabloudil V. a kol. : Chráněná území ČR – Jihlavsko, svazek VII. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha 2002
- Kolektiv autorů: Bystřice nad Pernštejnem, nakl. Blok, Brno 1980
- Vorel, Petr: Páni z Pernštejna, Praha 1999

Slovníky:

- Český jazykový atlas 2, dialogický kol. autorů Ústavu pro jazyk český AV ČR, Praha 1997
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, nakl. AV ČR, Praha 1994
- Encyklopedický slovník češtiny. Praha, NLN 2002
- Rejzek, J.: Český etymologický slovník, nakl. Leda, 2004
- Kolektiv autorů: Malý encyklopedický slovník A - Ž, Academia Praha, 1972

Odborné články:

Štěpán, P.: Barbora a Barborka v pomístních jménech v Čechách in Acta onomastica, roč. 46, 2005

Malenínská, J.: Úvaha o apelativu „sekera“ jako prostředku a výsledku mytební činnosti in Acta onomastica, roč. 40, 1999

Turisticko-vlastivědní průvodci:

David, P., Soukup V., Dobrovolná V.: Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku – Žďárské vrchy, Praha 2005

Svoboda, P.: Novoměstsko, nakl. Sursum Tišnov, 2001

Internetové zdroje:

<http://www.zdarskevrchy.cz>

<http://www.evysocina.cz>

<http://www.tvarozna.cz>

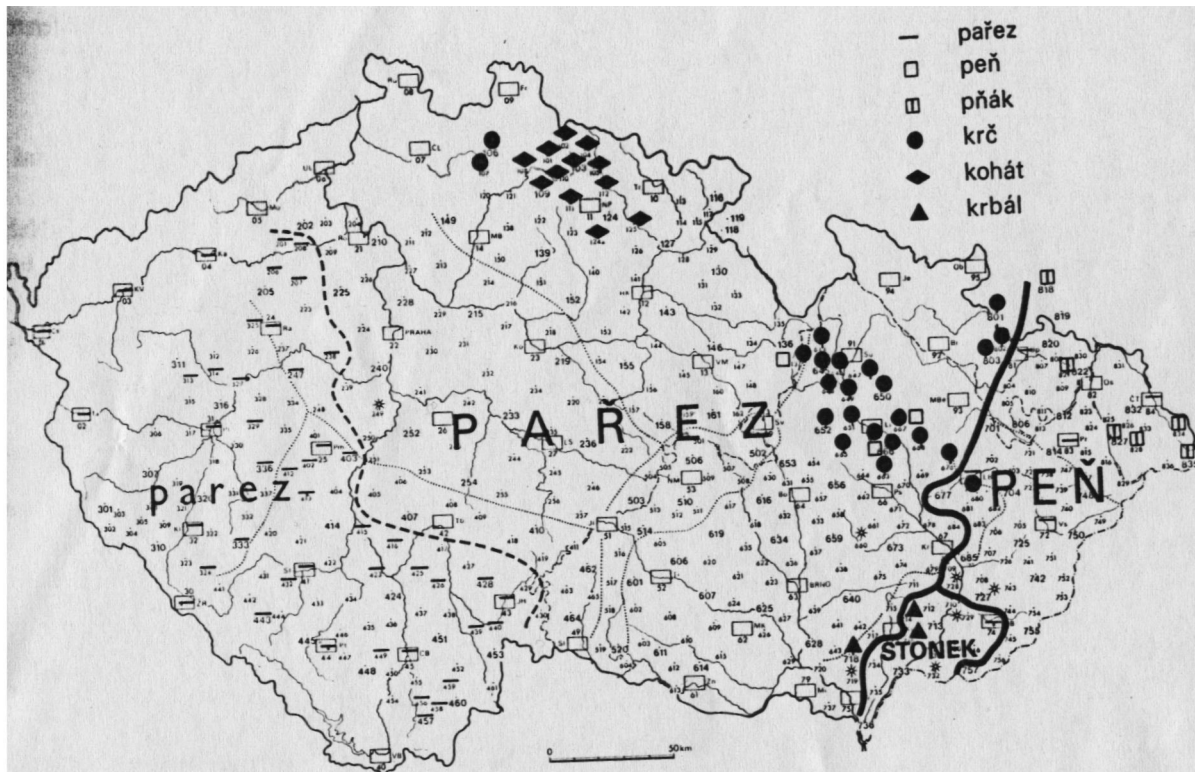
<http://www.adrex.cz>

Seznam příloh:

- P1 Abecední seznam pomístních jmen CHKO Žďárské vrchy a mikroregionu Novoměstsko
- P2 Mapka rozšíření slova "křib" na území ČR (Český jazykový atlas 2, 1997)
- P3 Katastrální mapa CHKO Žďárské vrchy a mikroregionu Novoměstsko v měřítku 1 : 20 000
- P4 Mapka soudního okresu Novoměstského z roku 1948 v měřítku 1 : 75 000
- P5 Fotografie vybraných objektů
- P6 Turistická mapa Žďárské vrchy v měřítku 1 : 50 000

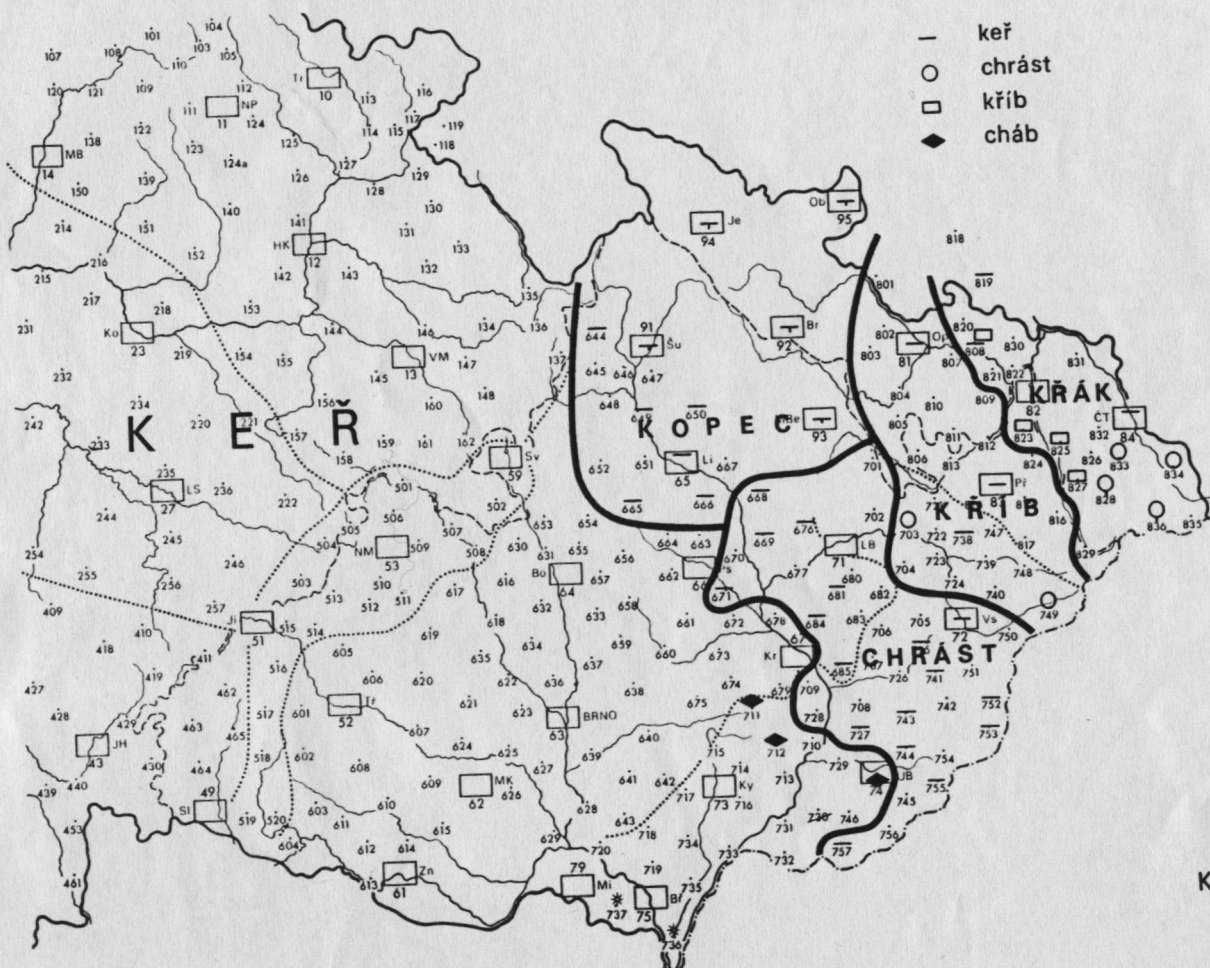
Abecední seznam pomístních jmen Žďárských vrchů na území Novoměstsko

B Barborka, Bezděčka, Bezděkov, Bílá skála, Bílý potok, Blatinský potok, Blatka, Bobruvka, Bohdalec, Bohdalecká skála, Borovičkova skála, Bradelský rybník, Bratroňovice Brožova skalka, Brušovský potok, Březový vrch, Břímovka, Buchtův kopec, Bystřice, Mezi brody, U Bezděkova, U bílého kříže, U Buka	C Cihelský potok, Cihelský rybník (Cihelňák), Pod jimramovskou cestou	Č Čáslava, Černá skála, Černý potok, Černý rybník,	D Devět skal, Drátenická skála (Dráteničky), Dvouhrázník,
E Eleonorka	F Fryšavský potok (Fryšávka)	H Hadačů kopec (Hadačky), Hamříště, Harusův kopec, Holcova studna, Holcovský potok, Holubka, Holý vrch, Hora, Hřeben, Hudecká skalka,	CH Chobotský potok,
J Jelení skalka, Jelenka, Jelínkův les,	K Kalvárie, Kamenice, Kaňásky, Kazimírův rybník (Kazimírovec), Klečkovský rybník (Klečkovec), Klobouk, Kněžovec, Koníkov, Koutní les, Krásenské polesí, Krásenský potok, Krátký, Kříb, Kříby, Křivka, Křivý javor, Křovina, Kvšperský potok	L Líbalů kopec, Lisovská skála, Loučka, Loučný kopec,	M Malé Michovy, Malínská skála, Maršovický kopec, Maršovický potok, Medlovský rybník (Medlov), Metodka, Michova hora, Milovský potok, Milovský rybník, Mišánka, Mrkosovec, Na Maňkovech, U Mrázků Velké Michovy,

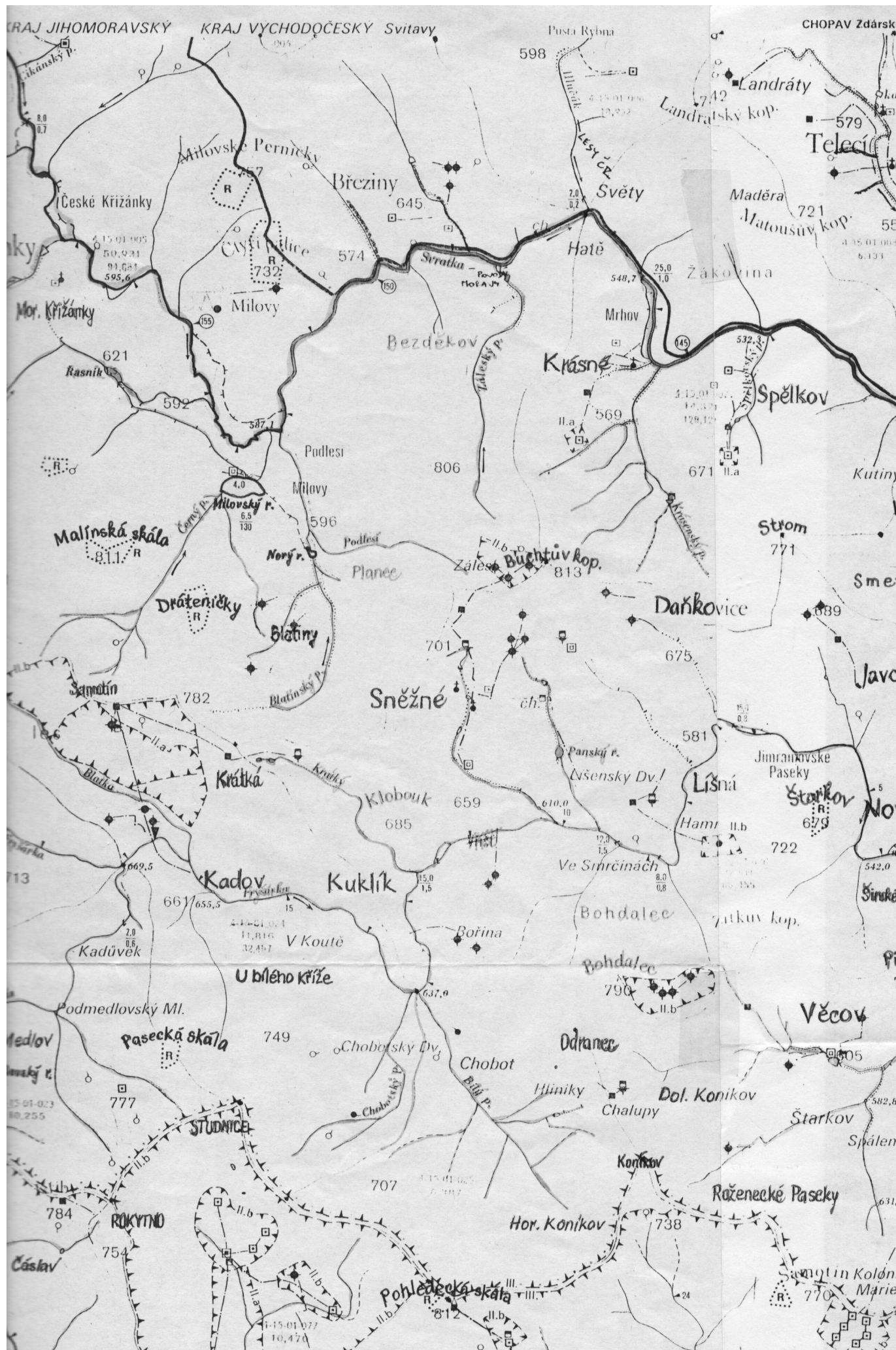
84

PAŘEZ

85

KEŘ

rybník Sykovec

Milovský rybník

Medlovský rybník

Stříbrná studánka

památný kámen U tří snců

pomník Vlčí kámen

skalní útvar Štarkov

Pasecká skála

vrch Prosička